O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI

Ушбу сонда:

ҚАРС ИККИ ҚЎЛДАН ЧИҚАДИ 2

НИҚОБ КИЙГАН “БИЛИМДОН” 3

XXI АСР НАФАСИ воқеалар, хабарлар, тафсилотлар

ТОПЛИСС КЎЛИГА ЧЎКТИРИЛГАН ХАЗИНА 4

Адолат ҳар ишда ҳамроҳимиз ва дастуримиз бўлсин!

ИНСОН ва ҚОНУН

№ 15 (470)
2006 йил 18 апрел
сешанба

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИНИНГ ҲУҚУҚИЙ ГАЗЕТАСИ

Сотувда эркин нархда

MEZON:

Ширкат уй-жой фондини биргаликда бошқариш ҳамда уни сақлаш, асраш ва таъмирлашни, кўп квартирали уйдаги хусусий турар жойлар мулкдорларининг умумий мол-мулкидан (бундан буён матнда умумий мол-мулк деб юритилади) фойдаланишни таъминлаш учун ташкил этилади.

Ширкатнинг фаолияти қуйидаги принципларга асосланади:

ихтиёрийлик;

ташкилий ва молиявий жиҳатдан мустақиллик;

ўзини ўзи бошқариш;

очиқлик ва ошкоралик;

ўз ишини бозор механизмларига мувофиқ шартнома асосида ташкил этиш;

коммунал хизматлар ва таъмирлаш хизматлари бозоридаги рақобат;

уй-жой мулкдорлари олдида мунтазам ҳисобот бериш.

«ХУСУСИЙ УЙ-ЖОЙ МУЛКДОРЛАРИНИНГ ШИРКАТЛАРИ ТЎҒРИСИДА»ГИ ҚОНУН, 4-МОДДА.

ҚАДР-ҚИММАТ ИФОДАСИ

Қонунчиликда адолат ва инсонийлик тамойилларининг қарор топиши жиноий жазоларни эркинлаштиришга қаратилган чора-тадбирларнинг изчиллигига боғлиқ. Жиноят содир этганга оғир жазо қўллаш билан жиноятчиликка қарши курашишда бирор-бир салмоқли натижага эришиб бўлмаслиги ўз-ўзидан аён. Зеро, инсонни тарбиялаш, тўғри йўлга солишда кескин ва узоқ муддатли оғир жазо эмас, балки унга ўзини, қонун-қоидани англашда кўмак бериш, турмушда ўз ўрнини топиб кетишига ёрдамлашиш таъсир кўрсатади. Қолаверса, бундай муносабат халқимиз минталитетига хос бўлган фазилатлардир. Азалдан бағрикенгликни, йиқилганни суяшни фазилат сифатида юксак қадрлаб келаётган халқимиз давлатимизнинг суд-ҳуқуқ соҳасида амалга оширилаётган ислоҳотларини, хусусан, жиноий жазоларни либераллаштиришга қаратилган сиёсатини ҳар жиҳатдан қўллаб-қувватлаётир.

Истиқлол йилларида қабул қилинган амнистия актларига мувофиқ маҳкумларни жазодан муддатидан олдин озод қилиниши, муайян турдаги жазоларнинг қисқартирилиши турли сабаблар оқибатида жиноятга аралашиб қолган фуқароларнинг тўғри йўлни топиб олишларига ёрдам берди. Айниқса, **«Жиноий жазоларнинг либераллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг Жиноят, Жиноят-процессуал кодекслари ҳамда Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексларига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш ҳақида»**ги қонуннинг қабул қилиниши туфайли айрим жазо турларининг енгилроғи билан алмаштирилиши, ярашув институтининг жорий этилгани инсон қадр-қимматига жиддий эътибор қаратилаётганининг далилидир. Озодликдан маҳрум қилиш ҳолатларини қисқартириш ҳисобига беихтиёр жиноятга қўл урган кишиларнинг авф этилаётганига, бу билан уларнинг маънавий-ахлоқий тарбиясига жиддий эътибор берилаётганига қуйидаги фактлар мисол бўла олади.

Чуст туманининг Ҳисорак қишлоқ фуқаролар йиғинига қарашли Янгиер маҳалласида яшовчи Зокиржон Турдиев (исм-шарифлар ўзгартирилган) қўшнисининг уйига меҳмонга келган Баҳодир Даминовни кўриб, бир пайтлар у билан туман марказида гап талашиб қолганини эслайди ва дўстлари Шерали билан Жамолиддинга Баҳодирнинг таъзирини бериб қўйишни тайинлайди. Аммо дўстлари унинг таклифини рад этишгач, Зокирнинг ўзи «ишга тушиб» кетади - Баҳодирни дўппослаб, тан жароҳати етказади, беҳаё сўзлар билан ҳақоратлайди.

Суд-тиббий экспертиза Баҳодирнинг енгил тан жароҳати олганини аниқлади. Оқибатда муштумзўрга нисбатан Жиноят кодексининг 277-моддаси, 3-қисми «г»-бандини билан жиноят иши қўзғатилди. Фақат Олий Мажлис Сенатининг **«Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганлигининг ўн уч йиллиги муносабати билан Амнистия тўғрисида»**ги қарорига асосланиб, жиноят ишлари бўйича Чуст туман судининг ажрими билан З.Турдиевга нисбатан қўзғатилган жиноят иши ҳаракатдан тўхтатилди. Бундай меҳр -шафқатга жавобан энди у ўз феъл-атворидаги қусурлардан халос бўлишга интилмоғи лозим. Қолаверса, мазкур воқеа кўнглида беҳуда кин-адоват сақлаб юрадиган кишиларга ҳам сабоқ бўлади.

Жиноят кодексига **«Ярашганлиги муносабати билан жиноий жавобгарликдан озод қилиш тўғрисида»**ги модданинг киритилгани туфайли эҳтиётсизлик оқибатида жиноят содир этганлар, ижтимоий хавфи катта бўлмаган ёки унча оғир бўлмаган жиноятга билиб-билмай қўл урганлар жазодан озод этилмоқда.

Келинг, шу ўринда бир ҳаётий мисолга мурожаат этайлик. Фуқаро Гулмира Тожиева ўз уйида қайинсинглиси Ҳафиза билан тортишиб қолади. Бундан хабар топган Зафар Тожиев можаро сабабини суриштирмай туғишган опасининг ёнини олади ва қўлидаги пичоқ билан келинойисининг баданига тан жароҳати етказади. Суд-тиббий экспертиза Гулмиранинг ўртача оғир даражада тан жароҳати олгани тўғрисида хулоса беради. Бу қилмиши билан З.Тожиев Жиноят кодексининг 105-моддаси, 1-қисмида кўрсатилган жиноятни содир этган.

Жабрланувчи Г.Тожиева суд мажлисидаги кўрсатмасида шифохонада даволаниб чиққанини, даволаниш учун кетган харажатни қайноғаси тўла қопланганини, улар ўртасидаги гина-кудратни унутиб, ўзаро ярашишганини ва бу ярашув ҳеч қандай тазйиқларсиз, ихтиёрий бўлганини эътироф этиб, З.Тожиевга нисбатан очилган жиноят ишини ҳаракатдан тўхтатишни сўради. Шу асосларга кўра, жиноят ишлари бўйича Чуст туманлараро суди Жиноят кодексининг **«Ярашганлиги муносабати билан жиноий жавобгарликдан озод қилиш тўғрисида»**ги моддасини қўллаб, Г.Тожиевга нисбатан қўзғатилган жиноят ишини ҳаракатдан тўхтатиш ҳақида ажрим чиқарди.

Бу каби мисолларни яна келтириш мумкин. Биргина Чуст тумани бўйича Олий Мажлис Сенатининг **«Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганлигининг ўн уч йиллиги муносабати билан Амнистия тўғрисида»**ги қарорига мувофиқ 15 нафар шахсга нисбатан қўзғатилган жиноят иши ҳаракатдан тўхтатилди, 2005 йилда 51 нафар, жорий йилнинг дастлабки чорагида эса 12 нафар шахсга нисбатан ярашув битими тасдиқланди. Бу билан нафақат ўша шахсларга, балки уларнинг оила аъзоларига ҳам бағрикенглик қилинди, мурувват кўрсатилди.

Бундай инсонпарварликнинг энг муҳим жиҳати эҳтиётсизлик туфайли жиноят содир этган шахсларнинг қонунни бузганга жазо муқаррарлигини чуқур англаб етиши билан боғлиқдир. Чунки ҳар биримизнинг ўз ҳақ-ҳуқуқларимиз бўлганидек, жамият олдида ҳам бурч ва масъулиятларимиз мавжудки, биз уларни тўла-тўкис адо этишимиз шарт. Ўзганинг қадри, шаъни дахлсиз эканини, қонун билан ҳимоя этилишини унутмаслигимиз, ортиқча эҳтирос ва тийиқсиз ҳаракатлар ғайриқонуний қилмишларга олиб келишини ёдда тутмоғимиз лозим.

Алишер ҚУРБОНОВ,
ҳуқуқшунос

Qonun ijodkorligi

Мамлакатимизда амалга оширилаётган ислоҳотларнинг амалий натижаси ўлароқ қонун чиқарувчи олий орган - Олий Мажлис икки палатали асосида фаолият юрита бошлади. Шу йилнинг 24-25 феврал кунлари бўлиб ўтган парламентнинг юқори палатасининг бешинчи ялпи мажлисида давлатимиз раҳбари Сенатнинг тарихан қисқа давр - бир йиллик фаолиятини таҳлил қилар экан, унинг тўлиқ шаклланганини таъкидлади. Шу билан бирга Сенат фаолиятида айрим нуқсон ва камчиликлар ҳам мавжудлигини қайд этиб, уларни бартараф этиш юзасидан ўз фикр-мулоҳазалари ҳамда таклифларини баён этди.

ПАЛАТАЛАР ҲАМКОРЛИГИ:
МУКАММАЛ ҚОНУН ҚАБУЛ ҚИЛИШ КАФОЛАТИДИР

Президентимиз Ислом Каримов мамлакат тараққиётининг қонуний асосларини мустаҳкамлаш Сенат фаолиятининг мезони бўлишини таъкидлаш баробарида қонунчилигимиз ва амалга оширилаётган ислоҳотларни ҳуқуқий жиҳатдан таъминлаш борасидаги бўшлиқ ҳамда заиф нуқталарни аниқлаш ҳам юқори палатанинг муҳим вазифаси ҳисобланишини қайд этиб ўтди. Бу Сенат ва Қонунчилик палатасининг ўзаро ҳамкорликдаги фаолиятига ҳам бевосита боғлиқдир. Шу маънода палатанинг охирги мажлисида маъқулланган ва Президентимиз томонидан имзоланиб, куни кеча матбуотда эълон қилинган **«Хусусий уй-жой мулкдорлари ширкати тўғрисида»**ги қонуннинг қабул қилиш билан боғлиқ Сенат ва Қонунчилик палатаси томонидан тузилган келишув комиссиянинг ишлаш жараёнига дахлдор айрим жиҳатлар, энг муҳими, мазкур қонуннинг амалдагиси билан ўзаро фарқи ҳамда афзал жиҳатлари тўғрисида батафсил фикр юритишни лозим топдик. Чунки қонун ижодкорлиги узлуксиз жараён бўлиб, бу борадаги ҳар бир тажриба келгусидаги такомил учун хизмат қилади.

Шуни алоҳида қайд этиш жоизки, давлатимиз раҳбари Вазирлар Маҳкамасининг шу йил 10 февралда бўлиб ўтган йиғилишидаги маърузасида алоҳида таъкидлаганидек, уй-жой мулкдорлари ширкатларини ҳақиқий ўзини ўзи бошқариш институтига айлантириш учун талай амалий ишлар қилиниши зарур. Чунки уй-жой мулкдорлари ширкатлари биринчи галда, уй-жой мулкдорларининг маблағларини жамлаган ҳолда, бирлашган буюртмачи сифатида иш юритмоғи, тўпланган маблағларни бевосита ўз олдида турган мақсадга, яъни уй-жой фондини таъмирлаш, ободонлаштириш ва сақлашга йўналтириши лозим.

Олий Мажлис Сенатининг тўртинчи ялпи мажлисида мазкур қонунни рад этиш тўғрисида қарор қабул қилиниб, уни такомиллаштириш ва маромига етказиш бўйича юзага келган келишмовчиликларни бартараф этиш мақсадида Қонунчилик палатасига келишув комиссияси тузиш таклифи билдирилган эди. Бу таклиф Қонунчилик палатаси томонидан қабул қилинди.

Шундан сўнг келишув комиссияси томонидан мазкур қонун бир неча маротаба батафсил муҳокама қилиниб, ягона тўхтамга келинди, яъни комиссиянинг иш якунлари бўйича қонун юзасидан тайёрланган хулоса, қонуннинг янги лойиҳа матни, қиёсий жадвал ҳамда бошқа тегишли ҳужжатлар билан Қонунчилик палатаси мажлисига депутатлар муҳокамасига киритилди.

Ушбу қонун келишув комиссияси таклиф этган таҳрирда Қонунчилик палатаси томонидан қабул қилинди ва Сенат муҳокамасига юборилди. **«Хусусий уй-жой мулкдорларининг ширкатлари тўғрисида»**ги қонундаги (келишув комиссияси томонидан тайёрланган лойиҳаси асосида) кўп квартирали уйдаги яшашга мўлжалланмаган жой мулкдорларининг ширкат билан ўзаро муносабатини тартибга солувчи **«Кўп квартирали уйдаги яшаш учун мўлжалланмаган жой мулкдори»** номли 6-моддага биноан:

- кўп квартирали уйдаги яшаш учун мўлжалланмаган жойга нисбатан мулк ҳуқуқига эга бўлган юридик ёки жисмоний шахс кўп квартирали уйдаги яшаш учун мўлжалланмаган жой мулкдори ҳисобланиши;
- унинг яшаш учун мўлжалланмаган жой мулкдори умумий мол-мулкка нисбатан улушли мулк иштирокчиси эканини;
- кўп квартирали уйдаги яшаш учун мўлжалланмаган жой мулкдори умумий мол-мулкни сақлаш ва таъмирлаш бўйича умумий харажатларни биргаликда зиммасига олиши шарт эканини;
- яшаш учун мўлжалланмаган жой мулкдорининг умумий харажатлардаги иштироки улуши уйнинг умумий майдонидаги мулкдорга қарашли яшаш учун мўлжалланган жой майдонига мутаносиб равишда белгиланиши;
- ширкатнинг кўп квартирали уйдаги яшаш учун мўлжалланмаган жой мулкдори билан муносабатлари улар ўртасида мажбурий тартибда тузиладиган шартнома билан тартибга солиниши;

(Давоми учинчи бетда)

Ogohlik zarurati

ЭЗГУЛИК ИЖРОСИ
у ҳамиша ҳушёр бўлишни тақоза этади

Табиатда ҳеч бир нарса алоҳида ҳолда учрамайди. Одам ҳам, жамият ҳам шундай.

Биз истиқлолга эришган кунимиздан янги жамият барпо этишга киришдик. Бозор иқтисодиёти, демократия, ҳуқуқий давлат қуриш йўлини танладик. Якка мафкура ҳукмронлик қилган, давлат гегемон бўлган шўро тузумидан мустақил, эркин рақобат асосидаги иқтисодиёт, демократик тамойилларга суянадиган жамиятга ўтиш осонми?

Бугун халқимиз ўз тарихидаги буюк ўзгаришлар жараёнини бошидан кечиряпти. Чегараларимиз мустаҳкам, юртимиз тинч, мамлакатимиздаги барча миллатлар ўзаро тотувликда, ҳар ким ўз динига эмин-эркин эътиқод қилган ҳолда яшаяпти. Улкан яратувчилик ишлари амалга оширилаётганини бутун дунё кўриб турибди. Бошланган ислоҳотларни янада чуқурлаштиришга қаратилган меъёрий ҳужжатлар қабул қилинмоқда. Кун сайин ҳаётимизни яхшилашнинг янада мукаммалроқ йўлларини излаяпмиз.

Бугун камида ҳар икки суҳбатдошнинг биридан Ўзбекистонимизнинг тақдирини ўйлаб айтилган бир мулоҳазани эшитамиз. Шундай бўлиши керак. Чунки фуқаро - жамиятнинг субъекти. У мамлакат умумтақдиридан бевосита манфаатдор. Шахс қанча фаол бўлса, жамият тараққиёти шунча тезлашади. Ҳамма нарса, борингки, ҳар қандай сиёсат, ҳар қандай иқтисодиёт, ҳар қандай мафкура, ҳар қандай маънавият - инсон учун.

Инсон эса онгли мавжудот. Оллоҳнинг энг буюк ижоди ўзи шу инсон. Яратилган бошқа ҳеч бир нарсада онг ва қалб йўқ. Бутун дунёдаги барча курашлар айнан шунинг учун ҳам одамлар онги ва қалбини эгаллашга қаратилган.

Ўтган ўн беш йилга яқин давр мобайнида мамлакатимиз жаҳондаги кескин мафкуравий курашлар майдонига айланди, десак, хато бўлмайди. Чунки... Биринчидан, биз Ер куррасининг белбоғига яқин жойидамиз, азалдан бундай ҳудудга эгалик қилганларнинг ошиғи олчи бўлиб келган. Иккинчидан, Марказий Осиё давлатлари шўро империяси зуғумидан қутулганидан кейин бу ерда янгидан ўз манфаатини топишга уриниш ичдан авж олди ва бу масалада Ўзбекистон ҳал қилувчи мавқеда турадиган давлат. Учинчидан, хорижда бу ёш, мустақил давлатлар халқларининг кенг жаҳон билан боғланиш тажрибаси кам, ҳам мустамалака бўлган, ҳам маҳдуд тузумда яшаган, шунинг учун уларнинг бундай тажрибасизлиги, соддалигидан пайтида фойдаланиб қолиш керак, деган тасаввур кучайди.

Бундан саккиз йил муқаддам ғарб давлатларидан бирида қитмир журналист бизни демократиядан узоқликда айблаб қолди. Албатта, демократия - тарихий тараққиёт маҳсули, унинг такомилга етиши учун муайян давр ўтиши, бир неча босқич босиб ўтилмоғи лозим. Шуларни ўйлаб, мен "ҳимоя"га шайланиб турдим.

Президентимиз Ислом Каримов Конституциямизнинг 13 йиллиги тантанасида алоҳида таъкидлаб айтганларидек, демократияни экспорт қилиш социализмни экспорт қилишдан кўра ҳам оғирроқ оқибатларга олиб келиши мумкин-да.

Лекин хорижлик журналист демократия масаласида етти ухлаб, тушимизга кирмайдиган жойдан "чимчий" бошлади: "Сизларда инсон ҳуқуқлари бузиляпти. Мусулмон оилаларда туғилган ўғил болаларни етти ёшигача ёппасига хатна қилар экансизлар. Ахир, у ҳали паспорт олмаган, ҳали ўзини англаб етмаган, уни ўзидан сўрамасдан, мурғак жонига азоб беряпсизлар. Ахир, 16 га тўлганидан кейин ўзи ёзган, нотариус тасдиқлаган аризаси билан хатна қилиниши керак..." эмиш.

Албатта, бизга демократия керак. У фақат ғарбники бўлгани учун эмас, башарият эришган энг охирги умуминсоний ижтимоий қадрият сифатида зарур. Ахир, демократия - аввало, сиёсий тушунча. У халқ сайламаган киши давлатни бошқармайди, халқ сайламаган кишилар қонун қабул қилмайди, қонун олдида ҳамма баробар, деган тушунчаларни англатади.

(Давоми учинчи бетда)

www.minjust.uz
ИНТЕРНЕТДА АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИНИНГ РАСМИЙ САЙТИ ИШ БОШЛАДИ

Yangilik

Интернет-халқаро ахборот тармоғида Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигининг расмий **www.minjust.uz** сайти иш бошлади. Ушбу сайт давлат ахборот ресурсларининг бир қисми ҳисобланиб, фуқароларнинг ахборот эркинлигига доир конституциявий ҳуқуқларини рўёбга чиқариш ҳамда уларни вазирлик фаолиятига оид зарур маълумотлар билан таъминлашга хизмат қилади.

Ушбу сайт вазирлик тизимига кирувчи идоралар Интернет сайтларининг асоси ҳисобланади. Сайтнинг тузилиши ва унда эълон қилинадиган ахборот ресурсларининг таркиби Адлия вазирлиги томонидан қонунчиликка мувофиқ белгиланади.

Адлия вазирлигининг расмий Интернет сайтида вазирлик тизими, вазирликдаги янгиликлар, қонунчилик, тадбиркорлар ҳуқуқини ҳимоя қилиш, хорижий инвесторлар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, давлат реестрлари ва вазирлик расмий нашрлари ҳақида маълумотлар олиш мумкин.

Бундан ташқари, ушбу сайтда қуйидаги маълумотлар эълон қилинади:

- Адлия вазири ёки унинг раҳбариятининг расмий нутқ ва матбуотда чиқишлари, баёнотлари;
- Адлия вазири ёки унинг раҳбарияти ва делегацияларининг расмий ташрифлари тўғрисидаги маълумотлар;
- Вазирлик вазифалари, ваколатлари ва ҳуқуқлари тўғрисидаги маълумотлар;
- Вазирлик тузилмаси ва тизими тўғрисидаги маълумотлар;
- Адлия вазирлиги, унинг таркибий ва ҳудудий бўлинмалари тўғрисидаги маълумотлар;
- Давлат реестрлари (нотариуслар, меъёрий ҳуқуқий ҳужжатлар, адвокатлар ва ҳокозалар);
- Суд ҳужжатларини ижро этиш, судлар фаолиятини моддий-техника жиҳатидан ва молиявий таъминлаш Департаменти, унинг ҳудудий бўлимлари ва туманлардаги суд ижрочилари бўлинмалари тўғрисидаги маълумотлар;
- Вазирлик фаолиятига оид очиқ статистик маълумотлар;
- Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси;
- «Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами» расмий нашрининг сонлари;
- Адлия вазирлиги томонидан имзоланган халқаро шартномалар ва уларнинг ижроси тўғрисидаги маълумотлар.

Маълумот учун яна шуни маълум қилиш керакки, Вазирлар Маҳкамаси Ахборот тизимлари ва телекомуникациялар масалалари ахборот-таҳлил Департаментининг шу йил март ойидаги 08-4-29-сонли мажлис баённомасининг 6-бандига асосан Адлия вазирлигининг www.minjust.uz сайти www.uz миллий ахборот қидирув тизимига уланган.

ДАЪВО НЕГА РАД ЭТИЛДИ?

Qonun ko`magi

Хўжалик юритувчи субъектларнинг молиявий фаолияти қонун талабларига нечоғли мослигини аниқлашда аудиторлик хизматининг аҳамияти катта. Қашқадарё вилоятида мазкур хизмат билан шуғулланаётган ташкилотлар, юридик ва жисмоний шахслар 2000 йил 16 майда қабул қилинган «Аудиторлик фаолияти тўғрисида»ги қонун талаблари асосида фаолият юритишмоқда.

Бироқ ҳаётда баъзи бир аудиторлик ташкилотлари мазкур қонун талабларини четлаб ўтган ҳоллар ҳам учрайди. Буни яқинда вилоят хўжалик судида кўрилган бир низо мисолида кузатиш мумкин.

Савдо-саноат палатасининг Қарши шаҳар филиали Қарши шаҳридаги «Аудит маркази» масъулияти чекланган жамият манфаатини кўзлаб, вилоят хўжалик судига даъво аризаси билан мурожаат этди ва «Муборак-101» очиқ хиссадорлик жамиятидан «Аудит маркази» фойдасига 2800000 сўм қарз ва 1400000 сўм устама ундириб беришни сўраган. Бир қарашда бу даъвонинг мазмуни оддий: икки жамият ўртасида 2005 йил 16 январ ва 25 февралда ҳиссадорлик жамиятини аудиторлик кўригидан ўтказиш тўғрисида шартномалар тузилиб, аудиторлик хизмат ҳақи 3400000 сўм қилиб белгиланган. Келишувга мувофиқ, аудиторлик текшируви ўтказилган ва ҳиссадорлик жамияти хизмат ҳақининг бир қисмини ихтиёрий тўлаб, қолганини тўламаган. Оқибатда икки ўртада низо келиб чиққан. Ҳужжатлар чуқурроқ ўрганилганда, ушбу иш анча мураккаблиги, унда шартнома тузган тарафлар, айниқса, «Аудит маркази» томонидан **«Аудиторлик фаолияти тўғрисида»**ги қонун талаблари бузилиб, ҳиссадорлик жамиятига нисбатан адолатсизликка йўл қўйилгани аниқланди. Таъкидлаш жоизки, аудит фирмаси раҳбари текширув баҳонасида ҳиссадорлик жамиятидан ўзининг ташкилоти ҳисобига асоссиз равишда катта миқдорда маблағ ундиришга ҳаракат қилган ва бу нохолис мақсадига қисман эришган.

(Давоми иккинчи бетда)

ЮРТИНГ ТИНЧ, КЎНГЛИНГ ХОТИРЖАМ

Бундан бир йилча муқаддам Андижонда бир ҳовуч алданган кимсалар ўз ватандошларига қарши қурол ўқталди. Мол-дунё ва ҳокимият илинжида манқуртга айланган бу кимсалар халқимизнинг нафратига учради.

Инсон қалбида яхшилик бир умр унутилмагани каби ёвузлик, бузғунчилик қолдирган изтироблар ҳам ботбот дилларни ўртаб туради. Айниқса, бу бузғунчилик бегуноҳ одамларнинг умрига зомин бўлгани, эл-юртга анча безовталик олиб келгани ҳалигача киши қалбини ларзага солади.

Ўтган вақт мобайнида террорчилик хуружининг асл қиёфаси ва мақсади ҳаммага маълум бўлди, айрим чет эллик журналистларнинг иғво ва бўҳтонлари чиппакка чиқди. Шу билан бирга фуқароларнинг сиёсий ҳушёрлиги ортди, "Ўз уйингни ўзинг асра" шиори остида ҳамжиҳатлик янада кучайди.

Вилоятни ижтимоий-иқтисодий жиҳатдан янада ривожлантириш Президентимиз ва ҳукуматимизнинг доимий диққат-эътиборида турибди. Кам таъминланган оилаларни иқтисодий ҳимоя қилиш мақсадида ажратилган 2,5 миллиард сўм кам фоизли кредит хонадонларда чорва ва паррандачиликни ривожлантириш, ҳунармандчиликни янада равнақ топтириш имкониятини бермоқда. Бундан ташқари, ҳукумат дастури асосида акциядор маблағи ва хориж инвестициясини киритиш орқали 75 та саноат корхонаси оёққа турғизилмоқда. Айни кунларда "ЎзДЭУ" автокорхонаси, унга бутловчи қисмлар етказиб берувчи Андижон механика заводи, "ЎзДОНГЖУ" лок-бўёқ қўшма корхонаси, "Анд Полик", "Андижон кабель" қўшма корхоналарида рақобатбардош маҳсулотлар ишлаб чиқарилаётир. Шунингдек, енгил саноат корхоналарида катта миқёсда технологик модернизация ишлари олиб борилмоқда.

Бугун Андижонга ташриф буюрган киши вилоят маркази қиёфаси борган сари чирой очиб бораётганига гувоҳ бўлади. Шаҳар аҳолиси ва меҳмонларига қулайлик яратиш мақсадида Амир Темур, Бобур ва Фитрат номидаги шохкўчалар кенгайтирилиб, йўлнинг икки четига замонавий савдо ва маиший хизмат бинолари қурилди. Аҳолининг табиий газ ва ичимлик сув билан таъминлаш йилдан йилга яхшиланиб бормоқда.

Вилоятда аграр соҳани ривожлантиришга алоҳида эътибор берилаётгани натижасида ўтган йили андижонлик деҳқонлар ҳар гектар ердан 59 центнердан дон, 30 центнердан ошириб пахта ҳосили олишга эришишди.

Қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштиришда фермерларнинг улуши йил сайин ортиб боряпти. Фермерликка ўтган Улуғнор, Бўз, Балиқчи туманларида хўжалик юритишнинг бу янги усули нафақат ўзини оқлади, балки ҳаётий зарурият эканини исботлади. Шунинг учун 93 та ширкат хўжалиги ерлари фермерларга тендер танлови асосида бўлиб берилди.

Тадбиркорлар ҳам изланиш ва яратувчанлик йўлида боришмоқда. Уларнинг ҳар бири элга эш бўлиш, ўз меҳнати билан юртга фойда келтириш, маҳсулот етиштиришни кучайтириш билан турмушимизни янада фаровон қилишга интилишмоқда. Уларнинг фаолиятида янгилик, янги йўналиш кўп. Масалан, Избосган туманидаги Тўрткўл қишлоғида яшовчи фермер Олимжон Рўзиматов касаначиликни ривожлантириш учун 30 та хонадонга 35 бош қорамол ва кўплаб уй паррандалари олиб берди.

Бахтиёр Тожибоев бошчилигидаги "Олий хизмат" ишлаб чиқариш фирмаси ишчилари бир йилда 30 миллион сўмлик мактаб мебеллари ишлаб чиқаришди. Вилоятнинг энг чекка қишлоғидаги бу икки тадбиркорнинг ҳаракатлари ҳавас қилишга арзийди. Бундай мисолларни яна кўплаб келтириш мумкин. Хусусан, Андижон шаҳридаги "Шуҳрат-Люкс" кўп тармоқли хусусий фирмаси ёшларга турли хил йўналишлар бўйича касб-ҳунар ўргатишга ихтисослашган. Яқинда бу ерда юз нафар ёш йигит-қиз бепул ҳунар ўрганишди. Марҳамат туманидаги "Файрат-2000" фирмаси эса "ЎзДЭУ" автокорхонаси автобомиллари учун ўтган бир йил давомида 77 минг АҚШ доллари миқдорида бутловчи қисмлар етказиб берди.

Bugunning gapi

Бугун Андижонда бутун мамлакатимизда бўлгани каби одамларнинг кайфияти кўтаринки, руҳлари баланд. Осуда ҳаёт эса уларга бунёдкорлик ишлари билан юртни обод қилиш имконини бермоқда. Бугунги ишлар, қувончу ташвишлар замирида албатта, келажак ва эртанги кунга ишонч ётибди.

— Андижон воқеаларининг аччиқ сабоғи шундан иборат бўлдики, — дейди "Маънавият ва маърифат маркази" вилоят бўлимининг раҳбари Абдуваҳоб Нурматов, — биз ёшларни диний-экстремистик, яъни ислом динига бутунлай ёт бўлган ғоялардан эҳтиёт қилишимиз керак экан. Онги заҳарланган ёшларгина ана шундай оқимлар таъсирига тушиб қолган. Биз Юртбошимиз таъкидлаганидек, ғояга қарши ғоя, жаҳолатга қарши маърифат билан курашни кучайтиряпмиз. Энди айрим ёшларнинг тўғри йўлдан адашишларига йўл қўймаслик барчамизнинг бурчимиздир. Чунки баъзи юртдошларимизнинг диний-экстремистик ташкилотлар таъсирига тушиб қолишида ҳаммамизнинг бепарволигимиз ҳам сабаб бўлган. Энди бундай хатоларга йўл қўймаслигимиз лозим.

Хулоса ўрнида шуни таъкидлаш жоизки, эл дилида юрт меҳри жўшар экан, бузғунчилар бунёдкорлик йўлидан бораётган халқ йўлини тўса олмайди.

Илҳомжон ЭГАМНАЗАРОВ,
"Инсон ва қонун" мухбири

Muloqot

«НАФАҚА ОЛАМАНМИ?»

Ҳурматли таҳририят ходимлари! Мен яқинда ўзим ишлаб турган корхонага иш ўринлари қисқартирилгани туфайли ишдан бўшатилдим. Энди бошқа ишга жойлашганимга қадар ишсизлик нафақаси олишга ҳақлиманми? У қаердан ва қанча миқдорда тўланади?

Мақсуда ЗУФАРОВА,
Норин тумани

— Сизни қизиқтираётган масала қонунларимизда ўз ифодасини топган. Хусусан, Меҳнат кодексининг 67-моддасида меҳнат шартномаси алоҳида асосларга кўра бекор қилинганда, моддий кўмак бериш учун белгиланган қўшимча кафолатлар ҳақида сўз юритилган бўлиб, унга мувофиқ: *"Меҳнат шартномаси:*

Ходим янги меҳнат шартлари асосида ишлашни давом эттиришни рад этгани сабабли (89-модданинг 4-қисми);

- технология, ишлаб чиқариш ва меҳнатни ташкил этишдаги ўзгаришлар, ходимлар сони (штати) ёки иш хусусиятининг ўзгаришига олиб келган ишлар ҳажмининг қисқаргани ёхуд корхонанинг тугагани (100-модда иккинчи қисмининг 1-банди) сабабли;
- ходимнинг малакаси етарли бўлмагани ёки соғлиғи ҳолатига кўра бажараётган ишига нолойиқлиги сабабли (100-модда иккинчи қисмининг 2-банди).
- шу ишни илгари бажариб келган ходим ишга қайта тикланиши сабабли (106-модданинг 2-банди) бекор қилинган ҳолларда иш қидириш даврида икки ойдан ортиқ бўлмаган давр мобайнида ходимларнинг ўртача ойлик иш ҳақи сақланиб қолади, бунда ходимга тўланган бир ойлик ишдан бўшатиш нафақаси ҳам қўшиб ҳисобга олинади.

Ушбу модданинг биринчи қисмида назарда тутилган кафолатлар, корхона раҳбари, унинг ўринбосарлари, бош бухгалтер, корхонада бош бухгалтер лавозими бўлмаган тақдирда эса бош бухгалтер вазифасини амалга оширувчи ходим билан тузилган меҳнат шартномаси мулкдорнинг алмашиши сабабли бекор қилинган (100-модда иккинчи қисмнинг 6-банди) ҳолларда ҳам татбиқ этилади.

Агар ушбу модданинг биринчи ва иккинчи қисмида кўрсатилган ходимлар меҳнат шартномаси бекор қилинган кундан бошлаб ўн календар кун мобайнида маҳаллий меҳнат идорасида иш қидираётган шахс сифатида рўйхатдан ўтса, маҳаллий меҳнат идораси берган маълумотномага биноан учинчи ой учун ҳам олдинги иш жойидан ўртача иш ҳақи олиш ҳуқуқига эга бўлади.

Ушбу модданинг биринчи ва иккинчи қисмида кўрсатилган ходимларга уч ой мобайнида мақбул келадиган иш топиб берилмаган тақдирда, улар ишсиз деб эътироф этилади".

Ушбу кодекснинг 65-моддасида ишсизлик нафақасини тўлашнинг шарт ва муддатлари ҳақида ҳам сўз юритилган бўлиб, унга мувофиқ ишсизлик нафақаси ишсиз деб эътироф этилган шахсга у иш қидираётган шахс сифатида маҳаллий меҳнат идорасидан рўйхатдан ўтган кундан эътиборан тайинланади. Қарамоғида уч нафаргача киши бўлган, ўттиз беш ёшга тўлмаган ишсиз эркакка ишсизлик нафақаси, у ҳақ тўланадиган жамоат ишларида Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланадиган тартибда иштирок этган тақдирда, тайинланади. Ишсиз шахснинг нафақа олиш ҳуқуқи иш қидираётган шахс сифатида рўйхатдан ўтган пайтдан бошлаб, кечи билан ўн биринчи кундан эътиборан кучга киради.

Ишсизлик нафақаси кўпи билан ишдан ва иш ҳақидан (меҳнат даромадидан) маҳрум бўлган ёки узоқ (бир йилдан ортиқ) танаффусдан кейин меҳнат фаолиятини қайта бошлашга ҳаракат қилаётган шахсга ўн икки ойлик давр мобайнида йигирма олти календар ҳафта;

- илгари ишламаган ва биринчи марта иш қидираётган шахсга эса ўн уч календар ҳафта мобайнида тўланади;
- ишсиз шахс нафақа олиш даврида иш қидириш ва ҳар икки ҳафтада камида бир марта маҳаллий меҳнат идорасида йўқламадан ўтиши керак.

Ишсизлик нафақасининг миқдори қонун ҳужжатлари билан белгиланади.

ИМТИЁЗЛАР МАВЖУД

Икки нафар фарзандим бор. Кичик фарзандим ҳали 2 ёшга тўлмаган. Лекин оилавий шароитим туфайли мен ишимга қайтмоқчиман. Айтинг-чи, ишимни давом эттирсам бўладими? Шунингдек, иш жараёнида менга қандай имтиёзлар берилиши мумкин?

Ойниса ЖАББОРОВА,
Гулистон шаҳри

— Албатта, шароит тақозо этаётган бўлса, сиз ишингизни давом эттиришингиз ҳамда иш жойингизда бир қатор имтиёзлардан фойдаланишингиз мумкин. Меҳнат кодексининг 227-моддасига мувофиқ икки ёшга тўлмаган боласи бор аёллар аввалги ишини бажариши мумкин бўлмаган тақдирда, боласи икки ёшга тўлгангача қадар аввалги ишидаги ўртача ойлик иш ҳақи сақланган ҳолда енгилроқ ёки ноқулай ишлаб чиқариш омилларининг таъсиридан холи бўлган ишга ўтказилади.

Ушбу кодекснинг 228^1 - моддасига асосан уч ёшга тўлмаган болалари бор, бюджет ҳисобидан молиявий жиҳатдан таъминланадиган муассасалар ва ташкилотларда ишлаётган аёлларга иш вақтининг ҳафтасига ўттиз беш соатдан ошмайдиган қисқартирилган муддати белгиланади. Иш вақтининг қисқартирилган муддати чоғида ушбу модданинг биринчи қисмида кўрсатилган аёллар меҳнатига ҳақ ҳар кунги тўлиқ иш муддати чоғида тегишли тоифадаги ходимлар учун белгиланган миқдорда тўланади.

БОЖХОНА ДЕКЛАРАЦИЯСИ

Яқинда қўшни республикада яшайдиган қариндошимникига меҳмонга борган эдим. У ердан қайтишда ўғлимга совға сифатида компьютер олдим. Йўлда божхона ходимлари тўхтатиб, компьютер учун божхона декларацияси тўлдирилмагани, бу эса ноқонуний ҳаракат ҳисобланишини айтишди. Уларнинг гапи тўғрими? Божхона декларацияси нима ва у қандай ҳолларда тўлдирилади?

М.ҒИЁСОВ,
Бухоро вилояти

- Божхона декларацияси божхона назоратини амалга ошириш учун зарур маълумотлар тўғрисидаги ёзма ёки оғзаки баёнот ҳисобланади. Божхона декларацияси Давлат Божхона қўмитаси белгилаган муддатларда берилади. Миллий қонунчилик талабларига мувофиқ расмийлаштирилган ушбу ҳужжатда чегара орқали ўтадиган юк (экспорт товарлари, кишиларга тегишли юклар, қўлдаги анжомлар, валюта, қимматбаҳо буюмлар ва бошқалар) ҳақидаги асосий маълумотлар қайд этилади.

Божхона декларацияси жисмоний ва юридик шахслар (декларант)лар томонидан тўлдирилади ҳамда унда товарлар миқдори, уларнинг нархи ҳақидаги маълумотлар қайд этилади.

Божхона декларацияси товар (мулк)ни мамлакат чегарасидан киритиш, чиқариш ёки олиб ўтиш учун рухсатнома вазифасини ўтайди. Божхона декларациясида қайд этилган товарларнинг божхона қоидаларига хилоф бўлмаслиги ва товарлар тўғрисидаги маълумотнинг тўлиқ бўлиши учун декларант жавобгар ҳисобланади.

Божхона декларациясида қайд этилмаган товар (мулк)ларни чегарадан олиб ўтиш қонунбузарлик ҳаракати саналади. Шу боис бундай товарлар давлат фойдасига мусодара қилинади ва декларант маъмурий ёки жиноий жавобгарликка тортилади.

Саволларга ҳуқуқшунос Саломат НИЁЗОВА жавоб берди

Sud islohatlari

Президентимизнинг 2005 йил 8 августдаги "Қамоққа олишга санкция бериш ҳуқуқини судларга ўтказиш тўғрисида"ги Фармони мамлакатимизда инсон ҳуқуқ ва эркинликларини устувор қадрият сифатида мустаҳкамлаш йўлидаги навбатдаги муҳим қадам бўлди. Зеро, Конституциямизнинг 44-моддасида ҳар бир шахс ўз ҳуқуқ ва эркинликларини суд орқали ҳимоя қилиш ҳуқуқи кафолатланган. Шунингдек, Ўзбекистон Республикаси ратификация қилган "Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон Декларацияси"нинг VIII моддасида ҳар қандай ушланган ёки қамалган шахс қисқа вақт мобайнида судга келтирилиши ва қамалишининг қонунийлиги суд томонидан текширилиши лозимлиги қайд этилган.

УСТУВОР ҚАДРИЯТ

Дарҳақиқат, мамлакатимизда қамоққа олишга санкция бериш ҳуқуқининг судлар ваколатига ўтказилиши жиноят-процессуал қонун меъёрларининг Конституциямизга ва Ўзбекистон ратификация қилган халқаро шартномалардаги талабларга риоя этилишини таъминлайди. Шу билан бирга, тортишув тамойили жиноят процессининг суриштирув ва дастлабки терговв босқичидан бошлаб қўлланилишини тақозо қилади.

Ҳозирги пайтда қонунга кўра, прокурор жиноят юзасидан дастлабки терговни олиб боради ҳамда судда айбловни қувватлайди. Шунингдек, Жиноят - процессуал кодексининг 242-моддасига асосан гумон қилинувчи ва айбланувчига нисбатан эҳтиёт чораси сифатида қамоққа олиш ҳам прокурор рухсати билан амалга оширилади. Демак, дастлабки тергов жараёнида қамоққа олишга рухсат берган прокурор суд жараёнида эҳтиёт чорасининг ўзгартирилиши ёки судланувчининг оқланишига холис муносабатда бўлиши қийин. Бу эса, эҳтиёт чораси сифатида қамоққа олишга санкция бериш ваколатини жиноят ишининг дастлабки тергови натижасидан манфаатдор бўлмаган холис идора - судга олиб беришни тақозо этади.

Муайян шахсни қамоққа олишга санкция берган судья айнан шу айбланувчига нисбатан очилган жиноят ишини мазмунан кўриб чиқиб ҳал этиши мақсадга мувофиқ эмас. Чунки дастлабки терговда жиноятни содир этганликда айбдор деб топилган шахсга нисбатан эҳтиёт чораси сифатида қамоққа олишга рухсат берган судья шу ишнинг ўзини мазмунан кўриб чиқадиган бўлса, айбловчи томонига ён босиши эҳтимоли туғилиши мумкин. Мазкур ҳолатлар қамоққа олишга санкция бериш тартиби ва жараёнларини белгилашда эътиборга олиниши лозим.

Умуман, қамоққа олишга санкция бериш ҳуқуқини судларга ўтказиш фуқароларнинг эркинлиги ва шахсий даҳлсизлик борасидаги конституциявий ҳуқуқлари ҳимоясининг самарадорлигини сезиларли даражада оширади. Шу билан бирга, инсон ҳуқуқлари даҳлсизлигини тўлиқ таъминлашга имкон яратади, Конституциямизга, халқаро ҳуқуқнинг умумэътироф этилган тамойил ва меъёрларига тўлиқ мос келади.

Мақсуд НИЁЗОВ,
Адлия вазирлиги
масъул ходими

Shartnoma qonunchiligi

ҚАРС ИККИ ҚЎЛДАН ЧИҚАДИ

Лафзли халқмиз. Бировга сўз бердикми, албатта, устидан чиқишга интиламиз. Юксак инсонийлик хислатларидан бири ҳам аслида мана шу лафзликдир.

Шартнома ҳам лафзга ўхшайди. Жиндак фарқи шуки, лафз, асосан, оғзаки битимга хос жараён саналса, шартнома томонлар ўртасидаги ўзаро келишиш йўли билан имзоланган қонуний ҳужжатдир. Бунинг устига шартнома мажбуриятларини бажариш мажбурий бўлиб, бу ҳол томонлар зиммасига алоҳида масъулият юклайди. Бироқ шунга қарамай, баъзан шартномалар ижросига писандсизлик билан қараш ҳолатлари ҳам учраб турадики, қуйида шу хусусда сўз юритмоқчимиз.

Тахиатош - Қорақалпоғистоннинг саноати ривож топган мўъжаз шаҳарларидан бири. Табиийки, ўлкада замон талабларига ҳамоҳанг тарзда қурилиш-ободончилик ишларига ҳам катта эътибор берилаётир. Ушбу фикрнинг яна бир тасдиғи сифатида 2003 йилнинг 1 февралида «Барс» хусусий фирмаси ва «Қорақалпоқфуқаросаноатқурилиш» масъулияти чекланган жамиятининг 1-сонли қурилиш бошқармалари ўртасида бунёдкорлик ишларини олиб бориш юзасидан контрактация шартномаси тузилганди. Шартномага биноан, «Барс» хусусий фирмаси кенг кўламли қурилиш ишларини амалга оширди. Аммо иморатлар бўй кўрсатгач, қурилиш бошқармаси раҳбарияти олдинги ваъда-иқрорни унутиб қўйди ва «Барс» фирмаси олдида 5.143.114 сўм қарздор бўлиб қолди.

Фирма раҳбари Р.Худойберганов қарзни ундириш мақсадида бир неча марта қурилиш бошқармаси раҳбариятига учради. Аммо бундан натижа чиқмади. Ночор аҳволда қолган Р.Худойберганов 5.143.114 сўм миқдоридаги асосий қарз ва 2.570.062 сўм миқдоридаги устама пулини ундириб беришни сўраб, Қорақалпоғистон Республикаси хўжалик судига мурожаат этди.

Жавобгар вакили К.Ахимбетов суд мажлисида даъво аризасини тан олиб ҳозирда корхонанинг моддий аҳволи яхши эмаслигини билдирди ва устама миқдорини камайтиришни сўради.

Суд даъво аризаси моҳияти ва жавобгар нутқини атрофлича ўрганиб чиқди. Иш материалларида қайд этилишича, шартнома шартлари жавобгар томонидан тўлиғича бажарилмаган. Бундай ҳолда, даъвогар **«Хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятининг шартномавий-ҳуқуқий базаси тўғрисида»**ги қонуннинг 32-моддасига асосан, жавобгардан белгиланган миқдорда устама талаб қилишга ҳақли саналади. Бироқ Фуқаролик кодексининг 335-моддасида кредитор қасддан ёки эътиборсизлиги сабабали келтирилган зарарнинг ўсишига йўл қўйган ва уни камайтириш чораларини кўрмаган бўлса, суд тўланиши лозим бўлган суммани ундирмаслик ёхуд унинг миқдорини камайтириш ҳуқуқига эга эканлиги кўрсатиб ўтилган. Таъкидлаш жоизки, «Барс» хусусий фирмаси раҳбари қарзни ундириш бобида жавобгарга ёзма мурожаат этмаган, иш материалларига қарз пулини талаб қилишга доир бошқа ҳужжатлар тикилмаган. Шулар боис ва Фуқаролик кодексининг 326-моддасига асосланиб, суд даъво аризасида кўрсатилган устама миқдорини 50 фоизга камайтиришни маъқул топди.

Қонун устувор бўлган жойда ҳеч бир қилмиш жазосиз қолмайди. Шунга жавобан, суд «Қорақалпоқфуқаросаноатқурилиш» масъулияти чекланган жамияти ҳисобидан «Барс» хусусий фирмаси фойдасига 5.143.114 сўмлик асосий қарз, 1.285.031 сўмлик устама ундириб бериш юзасидан ҳал қилув қарори қабул қилди.

Шартнома тадбиркорлар ва ишбилармонларнинг иқтисодий-ҳуқуқий мустақиллиги, тенг ҳуқуқлилиги, ўз хоҳиш ва мақсадларини эркин равишда рўёбга чиқариш ифодасидир. Тадбиркорликда томонларнинг яқин ҳамкорлиги, мажбуриятлар ижроси муҳим аҳамият касб этади. Айниқса, бу ҳолни фермер хўжаликлари ва тайёрлов ҳамда хизмат кўрсатувчи корхоналар ўртасида тузилган шартномалар мисолида яққол кузатиш мумкин. Айтмоқ жоизки, «Чимбой момиғи» акциядорлик жамияти «Илҳом» фермер хўжалиги билан имзоланган ўзаро шартнома талабларига амал қилмаган. Натижада бу иш хўжалик судининг шу йил 22 мартдаги мажлисида кўриб чиқилиб, суд қарори билан акциядорлик жамияти зиммасига фермер хўжалигидан бўлган қарз суммасини қайтариш ва устама тўлови мажбуриятлари юклатилди.

Давр шартномалар борасида дадил ҳаракат қилишликни, қатъиятлиликни талаб этмоқда. Президентимиз уқтириб ўтганидек, **шартномаларнинг бузилиш ҳолатларини чуқур ўрганиш, унинг тагига етиб бориш, шартнома мажбуриятларини тартибга солиш ва уларни бажариш юзасидан масъулиятни ошириш даркор**. Демак, манфаатдорлик асоси шартнома талабларига оғишмай амал қилиш, қарс икки қўлдан чиқишлигини унутмасликда, холос.

Бердақ БОЙМУРОТОВ,
ҳуқуқшунос
Тожимурод ЭШМУРОДОВ,
«Инсон ва қонун» мухбири

Qonun ko`magi

ДАЪВО НЕГА РАД ЭТИЛДИ?

(Давоми. Боши биринчи бетда)

Шартномага «Аудит маркази» 30 кун ичида, яъни 2005 йил 24 январдан 23 февралгача ҳиссадорлик жамиятининг 2003 йил 1 январдан 2005 йил 1 январгача бўлган молиявий хўжалик фаолиятини ҳужжатлар асосида аудит текширувидан ўтказиш, хулоса бериш, консалтинг хизмат ва бухгалтерия ҳисобкитобини тиклаш мажбуриятини олади ҳамда шу хизматлари ҳақини 3000000 сўм қилиб белгилайди. Ушбу шартномани тузаётганида, эҳтимол, жамият раиси Эргаш Тоиров **«Аудиторлик фаолияти тўғрисида»**ги қонуни талабларини билмаган бўлиши мумкин. Лекин «Аудит маркази» бошлиғи Нортожи Холмуротов мазкур қонундан яхши хабардор бўлган, уни ўрганганига шубҳа йўқ. Бироқ шартномани қонун талабларига зид равишда, яъни ҳиссадорлик жамиятидан ғайриқонуний йўл билан маблағ ундиришни режалаштириб тузган. Чунки шартномада ҳиссадорлик жамияти буюртмачи сифатида кўрсатилгани билан, аслида буюртмачи бўлмаган. Ҳиссадорлик жамияти аудиторлик текширувини ўтказиш учун буюртма берганлигини суд мажлисида аудитор вакили исботлай олмади. Аксинча, буюртмани бошқа ташкилот бергани аниқланди. Зеро, **«Аудиторлик фаолияти тўғрисида»**ги қонуннинг 15-моддасида **«Аудиторлик текширувини ўтказиш бўйича ишларга ҳақ тўлаш аудиторлик текширувини белгилаган идора ҳисобидан амалга оширилиши»** кўрсатилган. «Аудит маркази» шартномани ҳиссадорлик жамияти билан эмас, балки буюртма берган ташкилот билан тузиб, хизмат ҳақини ҳам ундан олиши лозим эди. «Аудитор Нортожи Холмуротов бизнинг корхонада тафтиш ўтказиш тўғрисидаги терговчининг қарорини кўрсатиб, жамият раҳбариятини чалғитиб, ушбу шартномани мажбурлаб имзолатишга эришган», дейилади «Муборак-101» очиқ ҳиссадорлик жамияти бошқаруви томонидан шу йил 21 февралда вилоят хўжалик судига берилган апелляция шикоятида. Шикоятда шартномадаги бошқа бир қатор жумбоқли ҳолатларга ҳам эътибор қаратиш сўралган. Масалан, шартномада 30 кунлик аудит хизмати учун жамият фирмага 3000000 сўм тўлаши белгиланган. Демак, аудиторнинг бир кунлик хизмат ҳақи 100000 сўмга келишилган. Агар корхонада иккита аудитор ишлаган бўлса, уларнинг ҳар бирининг бир кунлик иш ҳақи 50000 сўм бўлади. Лекин бу таннарх қаердан олингани ва қайси меъёрий ҳужжат асосида белгиланганини суд мажлисида исботланмади. Шу боис, суд бу пул миқдори таваккал белгиланган, деган хулосага келди. Дарҳақиқат, ана шу рақамларнинг ҳавойилигини яна шундан ҳам билса бўладики, Н.Холмуротов шартнома билан кифояланиб қолмасдан, ҳиссадорлик жамиятини такрор текшириш, яъни 20 кун ичида (25 февралдан 17 мартгача) корхонанинг 2003 йил 1 январдан 2005 йил 1 январгача бўлган молиявий хўжалик фаолиятини аудит текширувидан ўтказиш учун 4-сонли шартнома тузади. Бу гал 20 кунлик хизмат ҳақи учун 400000 сўм тўланишини кўрсатади. Бироқ бу пул миқдори ҳам нимага асосланиб белгилангани номаълум. Хуллас, Н.Холмуротов январ ойида аудиторнинг бир кунлик хизмат ҳақини 100000 сўм қилиб белгиланган бўлса, февралга келиб 20000 сўмга туширган. Таъкидлаш керакки, кейинги шартнома ҳам қонун талабларига зид тарзда тузилган. Чунки Президентимиз Фармонлари ва қонунларга кўра, бир хил асосларга биноан ва айнан бир аудиторлик ташкилоти томонидан айнан бир хўжалик юритувчи субъект фаолияти такрор текширишга жалб этилиши мумкин эмас. Қолаверса, тадбиркорлик субъектларини текширишга бир ойдан ортиқ муддатга йўл қўйилмаслиги қатъий белгиланган. Бироқ аудит ташкилоти ҳиссадорлик жамияти билан кейинги ойда такрор тафтиш ўтказиш учун яна битта асоссиз шартнома тузади. Бизнингча, «Аудит маркази» ушбу шартномаларни «Муборак-101» очиқ ҳиссадорлик жамиятидан ғайриқонуний маблағ ундириш мақсадида тузган. Буни шундан ҳам билса бўладики, шартномаларда «буюртмачи» сифатида ҳиссадорлик жамияти кўрсатилган, аслида эса, буюртмачи бошқа ташкилот бўлган. Н.Холмуротов Муборак туманига аудит текширувига хизмат сафари билан бориши ҳақида 2005 йил 17 январда чиқарган 1-сонли буйруғида текширишга асос бўлган назорат идорасининг қарори санаси ва сонини, қайси ташкилотнинг топшириғига кўра сафарга бораётганини аниқ кўрсатган-у, лекин кейин буни «унутиб», шартномаларни жамият билан тузиб, ундан асоссиз маблағ ундирган. «Жамиятимиз аъзоларининг тинимсиз меҳнатлари эвазига олинган даромадни бундай ташкилотлар томонидан ғайриқонуний тарзда олиб кетилиши бизни қийин аҳволга солиб қўймоқда, - деди суд мажлисида ҳиссадорлик жамияти бош ҳисобчи Қ.Қаюмов. - Бунинг оқибатида биз ҳиссадорларимизга ўз вақтида дивидент бера олмай, иқтисодий жиҳатдан қийналиб қолдик».

Вилоят хўжалик суди апелляция ҳайъати ушбу даъвони кўриб чиқиб, Қарши шаҳар «Аудит маркази» шартномаларни тузишда қонун талабига риоя қилмаган, деган хулосага келди. Шу асосга кўра, суд «Аудит маркази» манфаати учун қўзғатилган даъвони асоссиз деб топиб, уни рад этиш тўғрисида қарор қабул қилди.

Мирза ТУРСУНОВ,
Қашқадарё вилояти
хўжалик суди судьяси

Qonun ijodkorligi

ПАЛАТАЛАР ҲАМКОРЛИГИ:

МУКАММАЛ ҚОНУН ҚАБУЛ ҚИЛИШ КАФОЛАТИДИР

(Давоми. Боши биринчи бетда)

- кўп квартирали уйдаги яшаш учун мўлжалланмаган жой мулкдори шартнома тузишдан бўйин товлаган тақдирда, ширкат шартномани тузишга мажбурлаш тўғрисидаги талаб билан судга мурожаат этишга ҳақли экани қатъий белгиланган.

Ширкатнинг фаолияти ихтиёрийлик; ташкилий ва молиявий жиҳатдан мустақиллик; ўзини-ўзи бошқариш; очиқлик ва ошкоралик; ўз ишини бозор механизмларига мувофиқ шартнома асосида ташкил этиш; коммунал хизматлар ва таъмирлаш хизматлари бозоридаги рақобат; уй-жой мулкдорлари олдида мунтазам ҳисоб бериш каби тамойилларга асосланиши мазкур қонуннинг 4-моддасида акс эттирилгани муҳим аҳамиятга эга. Хусусий уй-жой мулкдорлари ширкатларининг мустақиллигини мустаҳкамлаш мақсадида янги қонунда Юртбошимизнинг шу йил 10 февралдаги Вазирлар Маҳкамасининг йиғилишидаги маърузаси моҳиятидан келиб чиққан ҳолда **«маҳаллий давлат ҳокимияти идораларининг ширкатлар билан ўзаро муносабатлари ширкатнинг ўз фаолиятини мустақил амалга оширувчи, уй-жой мулкдорлари ўзини-ўзи бошқаришнинг ҳақиқий институти сифатидаги мақомидан келиб чиқиш, ортиқча йўл-йўриқлар кўрсатмаган ҳолда ташкил этилади»** деб белгилангани ҳам хусусий уй-жой мулкдорларининг, ўзига тегишли бўлган хусусий мулкнинг дахлсизлигини таъминлаши, бу мулкни уларнинг ўзлари биргаликда келишган ҳолда бошқариш, сақлаш, асраш ва таъмирлаш чораларини кўриши, мулкдорлик масъулиятини ҳис этишига ёрдам беради.

Шунингдек, қонуннинг ширкат аъзоларининг умумий йиғилишини чақириш ва олиб бориш тартиби тўғрисидаги 20-моддаси **«Ширкат аъзоларининг умумий мажлис баённомаси билан расмийлаштирилади. Баённома йиғилиш раиси ва котиб томонидан имзоланади»**, деган янги қисм билан тўлдирилди.

Ниҳоят, мазкур қонунга яна бир янги меъёр (41- модда) киритилди. Унга биноан қонун ҳужжатларини ушбу қонунга мувофиқлаштириш ҳукумат зиммасига, шунингдек, давлат бошқарув идораларига мазкур қонунга зид бўлган ўз меъёрий ҳуқуқий ҳужжатларини қайта кўриб чиқиш ва бекор қилишни таъминлаш вазифаси юклатилди.

Шу тариқа ушбу қонунни такомиллаштириш юзасидан келишув комиссияси ягона фикрга келган ҳолда унинг янги лойиҳасини тайёрлади. Келишув комиссияси томонидан қонундаги тўрт моддадан бешта банд чиқариб ташланди, учта янги модда (4, 6 ва 41-модда) билан тўлдирилди, бир неча моддаларнинг айрим бандлари янги таҳрирда баён қилинди.

Эндиликда мазкур қонун соҳада амалга оширилаётган ислоҳотлар самарадорлигини оширишга ва мавжуд муаммоларнинг ҳуқуқий ечимини топишга хизмат қилиши шубҳасиз.

Шуни алоҳида таъкидлаш жоизки, янги қонун мазмун-моҳияти ва тузилиши жиҳатидан ҳам эскисидан жиддий фарқ қилади. Масалан, янги қонун беш боб (амалдаги қонун бобларга бўлинмаган) ва 42 моддадан иборат (амалдаги қонунда моддалар 27 та эди). Бундан ташқари, умумий қоидалар акс этган биринчи бобда амалдаги қонундан фарқли равишда қуйидагилар назарда тутилган.

Янги қонун лойиҳасида уй-жой мулкдорларининг ширкатлари нотижорат ташкилотлар экани аниқ белгиланган ҳамда кўп квартирали уйдаги турар-жойлар мулкдорларини

ифодалаш мақсадида жой мулкдори тушунчаси киритилган (ушбу тушунча изоҳи илгари бўлмаган).

Бундан ташқари, яшаш учун мўлжалланмаган жойлар мулкдорларининг ширкат билан муносабати шартномавий-ҳуқуқий асосида тартибга солиниши қатъий белгиланган. Бунга қўшимча равишда ширкатлар уюшмаларига ширкатлардан ташқари кўп квартирали уйларни бошқариш ва уларга хизмат кўрсатиш ҳамда уларни таъмирлаш билан шуғулланадиган ташкилотларнинг ҳам кириши имконияти яратилган.

Мазкур қонуннинг ширкатни ташкил этиш, унинг ҳуқуқ ва мажбуриятларига тааллуқли иккинчи бобида ҳам амалдаги қонундан фарқли равишда қуйидагилар назарда тутилган:

биринчидан, **ширкатни ташкил этиш тўғрисидаги қарорни қабул қилиш ҳуқуқи ташаббускор гуруҳга эмас, балки жой мулкдорларининг умумий йиғилишига берилмоқда;**

иккинчидан, **уй-жой мулкдорлари ширкатини ташкил этиш тўғрисидаги қарорни қабул қилишда овозларни ҳисобга олиш тартиби ўзгармоқда.** Масалан, битта уйда уй-жой мулкдорлари ширкатини ташкил этиш учун мазкур уйдаги жой мулкдорлари 50 фоизидан кўпининг розилиги зарур. Агар бир нечта кўп квартирали уйдаги жой мулкдорларини бирлаштирадиган ширкат ташкил этилаётган бўлса, ана шу уйларнинг ҳар бирида жой мулкдорлари эллик фоизидан кўпининг розилиги олинган бўлиши керак (амалдаги қонундаги уйда (уйларда) истиқомат қилувчи шахсларнинг эмас, балки йиғилишда ҳозир бўлган шахсларнинг овозлари ҳисобга олинар эди);

учинчидан, **ёзма тарзда берилган овозлар ҳисобга олинишига йўл қўйилади, яъни агар жой мулкдори йиғилишга кела олмаса, у ўз фикрини ёзма шаклда баён қилишга ҳақли** (илгариги қоидада бундай овоз бериш шакли назарда тутилмаган);

тўртинчидан, **уй-жой мулкдорларининг ширкатини тузиш тўғрисидаги қарор, башарти уни бир уйдаги** (уйларнинг ҳар биридаги) **жой мулкдорларининг эллик фоизидан кўпи ёқлаб овоз берган бўлса, мазкур уйдаги бошқа жой барча мулкдорлари учун мажбурий бўлади, улар эса уй-жой мулкдорларининг ширкати рўйхатдан ўтганидан сўнг ўз-ўзидан** (автоматик тарзда) **ширкат аъзолигига кирган ҳисобланади;**

бешинчидан, **ширкатга аъзоликнинг тугатилиши асосларини назарда тутадиган янги модда киритилмоқда** (илгари бундай меъёр бўлмаган);

олтинчидан, **ширкатга тадбиркорлик фаолиятини амалга ошириш ҳуқуқи берилмоқда** (илгари ширкат фақат хўжалик фаолиятини юритиш ҳуқуқига эга бўлган).

«Ширкатни бошқариш» деб номланган учинчи бобда эса амалдаги қонундан фарқли равишда қуйидаги янги меъёрлар ўз аксини топган.

Аввало, уй-жой мулкдорлари ширкати бошқаруви идораларининг сони қисқартирилган, яъни ширкат аъзоларининг умумий йиғилиши ва ширкат бошқарувидан иборат этиб белгиланган, бундай идоралардан тафтиш комиссияси (тафтишчи) истисно этилган. Шунингдек, ширкат аъзоларининг умумий йиғилиши ваколатларига тааллуқли масалалар кўпайган (уйни бошқариш ва унга хизмат кўрсатиш усулини танлаш, иш режалари ҳамда даромадлар ва харажатлар сметасини, шу жумладан, мажбурий бадаллар миқдорини тасдиқлаш ва ҳ.к.). Умумий йиғилишда ширкат аъзоларининг (вакилларининг) ярмидан кўпи ҳозир бўлса, йиғилиш ваколатли ҳисобланиши белгиланган.

Бундан ташқари, қарорлар мажлисда ҳозир бўлган жой мулкдорлари кўпчилик овоз билан эмас, балки ширкат аъзоларининг кўпчилик овози билан қабул қилиниши таомили жорий этилган. Қарорларни қабул қилишда ширкат аъзоларининг мажлисда қатнашмасдан ёзма шаклда овоз бериши ҳисобга олиниши имконияти назарда тутилгани, уй-жой мулкдорлари ширкати аъзосининг ширкат аъзоларининг умумий йиғилишидаги вакиллиги тушунчаси жорий этилгани, бажарилаётган ишлар ҳақида ширкат аъзоларини хабардор қилиб бориш уй-жой мулкдорларининг ширкати бошқаруви зиммасидаги вазифалар сирасига киритилгани ҳам ана шундай янгиликлар ҳисобланади.

Ширкат бошқаруви раисига уй-жой мулкдорлари ширкати аъзолари умумий йиғилиши ёки ширкат бошқарувининг қарорлари асосида молиявий ҳужжатлар ва шартномаларни имзолаш ҳуқуқи берилгани (илгари бошқарув раиси бу ҳужжатларни, башарти улар уй-жой мулкдорлари ширкати аъзоларининг умумий йиғилиши ваколатига тегишли бўлмаса, мустақил равишда имзолаш ва битимлар тузиш ҳуқуқига эга бўлган), ширкат бошқаруви раиси ваколатларининг бир қисмини ширкат аъзолари умумий йиғилиши қарорига биноан шартнома бўйича профессионал бошқарувчига (ижрочи директорга) ўтказиш имконияти назарда тутилгани, шунингдек, бошқарувчиликка номзодлар ёки бошқарув ташкилоти, умумий мол-мулкка, ширкатнинг мол-мулкига хизмат кўрсатиш танлов асосида амалга оширилиши, ширкатда фақат тафтиш комиссияси сайланиши белгилангани (илгари ширкатда тафтишчи сайланиши ҳам мумкин эди) ҳам эътиборга молик.

Қонуннинг тўртинчи бобидаги меъёрлар ширкатда мулк ҳуқуқи ва мол-мулк масалаларига бағишланган бўлиб, унда ҳам амалдаги қонундан фарқли равишда бир қатор янги меъёрлар ўз аксини топган.

Улар сирасига **мажбурий бадалларнинг муайян қисмини тўлашнинг пул шаклини умумий харажатларда иштирок этишнинг бошқа турларига алмаштиришга йўл қўйилиши назарда тутилгани** (илгари бундай меъёр бўлмаган);

- жой мулкдорларига ўз мажбурий бадалларини тўлаш мажбуриятларини ижарага (арендага) **олувчиларга ўтказиш имконияти берилгани** (илгари бундай меъёр бўлмаган);

- умумий мол-мулкни бошқариш тушунчаси жорий этилгани (илгари бундай меъёр бўлмаган) мисол сифатида келтириш мумкин.

Кўриниб турибдики, Олий Мажлис палаталарининг қонун ижодкорлиги жараёнидаги ўзаро ҳамкорлиги, биргаликда иштироки пухта ва пишиқ қонунларнинг қабул қилинишига хизмат қилмоқда. Шу билан бирга палаталар қўмиталарининг бу борадаги фаолиятини янада жонлантириш ва такомиллаштириш муҳим масалалардан бири ҳисобланади. Бу эса ҳар бир депутат ва сенатор зиммасига алоҳида масъулият юклайди.

Мавжуда РАЖАБОВА,
юридик фанлари доктори

Ogohlik zarurati

ЭЗГУЛИК ИЖРОСИ

у ҳамиша ҳушёр бўлишни тақоза этади

(Давоми. Боши биринчи бетда)

Биз бу қоидаларни қабул қилдик. Борингки, ғарбнинг ақли, илми, техникаси, технологияси, давлатчилиги фазилатларини ўрганишга ҳам бажонидил киришдик. Бироқ бу халқ, миллат тамоман ғарбона турмуш тарзига ўтсин, дегани эмас-ку! Кимки шундай деб ҳисоблаётган бўлса, билиб қўйсинки, бунда халқ, миллат мустамлакачиликдан ҳам бадтарроқ фожиага дучор бўлади.

Конституциямизнинг 18-моддаси демократиянинг энг олий қадриятларига мос равишда жинси, ирқи, миллати, тили, дини, ижтимоий келиб чиқишидан қатъи назар, барча фуқаролар бирдай тенг ҳуқуқ ва эркинликларга эга эканини кафолатлайди. Инсоф билан айтайлик, мамлакатимизда бунга қатъий амал қилиняпти.

Аммо айни шу ҳуқуқни суиистеъмол қилиб, бизда жинсдошлар ўртасидаги никоҳга рухсат берилмаётганини "демократияни бўғиш" деб айюҳаннос солаётганлар ҳам топилиб қолди.

Ғарб шаҳарларидан биридаги тамаддихонада овқатланиб ўтирибмиз. Қўшни хонада концерт бўляпти. Хоҳлаганлар қошиқ-вилкасини қўйиб, кириб бир пас томоша қилади, яна келиб овқатланишини давом эттираверади. Таржимоннинг таклифи билан биз ҳам бир-икки ашуласини эшитган бўлдик. Аёллар ансамбли. Тўрт кишидан иборат. Юзлари силлиқ, лаблар бўялган, қулоқда зирак, кийим-боши ўзларига ярашиб тургандек. Фақат тиззалари шубҳали-да. Кўзларингизни алдай олмайсиз: худди эркакларнинг тиззасига ўхшайверади.

- Булар аёл эмас, эркак! - дедим таржимонга. Аввалига содда кўрди, чоғи:

- Йўқ, нега? - деди. Кейин тан олди: бир пайтлар эркак бўлган, кейин катта пул эвазига операция қилдириб, аёлга айланганлардан ташкил этилган ансамбл экан. Баъзилари олдин уйланган, кейин эрга чиққан эмиш...

Астағфуриллоҳ! Мана сизга ғарбона демократиянинг "хурмача" қилиқлари.

Хорижда яшайдиган ўзбек зиёлиларидан бирининг мақоласида аёл кишини таржимаи ҳоли берилаётганда "Фалон йили фалончига уйланди", деган жумлани ўқиб, ёқа ушлаб қолдим. Чунки бизда қизлар уйланмайди, "турмушга чиқади". Бу - шунчаки тил билмасликдан келиб чиққан хато эди, холос. Лекин ғарбда рости билан қизлар ҳам уйланар экан!

Камола Наво тахаллуси билан "UzLand.Info" орқали интернетда эълон қилинган материалда қизларнинг қизларга "уйланиши" масаласи қийинлигидан нолиш акс этган.

Ахборот жангида енгилмаслик учун ахборий қуролланиш керак. Аввало, демократия тушунчасига айнан нималар киради-ю, нималарни "демократия" деган қоғозга ўраб бизга тиқиштирмоқчи бўлишаётганини аниқлаб олишга тўғри келади.

Кириб келаётган мафкуравий-ғоявий оқим ва қарашларнинг йўлига бетондан девор кўтариб қўйишнинг сира иложи йўқ. Аммо бошқа оқилона йўл бор: биз ўзимизни мустаҳкам миллий мафкурамизга эга шахсларга айлантирайлик, шунда ёт ғоянинг юқиши учун бўшлиқ қолмайди. Давлатимиз раҳбарининг "мафкуравий иммунитет" деганлари шу.

Янги йил олдидан Тошкентдаги Ёшлик шаҳарчасида "Талабалар маънавият ва маърифат маркази" очилганидан кўзланган бош мақсад ҳам шу. Таълим олаётган ёшлар ҳам касбий мукаммал мутахассис бўлиб чиқсин, ҳам етук шахс, фидойи, ватанпарвар фуқаро бўлиб шакллансин.

Бу мақсадга эришиш осон эмас. Бунинг учун ҳар биримиз Ўзбекистонимиз танлаган йўл моҳияти, унинг эски тузумдан чандон устунлиги, ислоҳотларнинг аҳамияти, қилинган ишлар, бу йўлдаги мавжуд тўсиқлар, уларга қарши кураш механизмидан тўлиқ бохабар бўлишимиз, шу эзгу вазифанинг ижрочи-иштирокчисига айланишимиз зарур.

Султонмурод ОЛИМ,
адабиётшунос

Mushohada

ОИЛА ТОТУВЛИГИ

у ҳамжиҳатлик асосида юзага келади

2005 йилнинг 26 октябри. Қайноғаси Рустамжоннинг уйидан чиқиб келаётган Марҳабохон қўшни ҳовлидан туйқус аёл кишининг жон ҳолатда дод солганини эшитиб, қўрқувдан юраги орқага тортиб кетди. Сўнг у қўрқа-писа қўшнисининг дарвозасидан мўралади. Не кўз билан кўрсинки, Муҳаббатхон ҳовлидаги ариқ ичида узала тушиб ётарди...

Равшан Зокиров Тошлоқ тумани марказида яшайди. Оилали, уч нафар ширинданшакар фарзанднинг отаси. У узоқ йиллар Фарғонадаги троллейбус паркида ишлади. Аммо кейинчалик нимадир бўлди-ю, ишдан бўшади. Шундан буён у ер-бу ерда устачилик қилиб, уч-тўрт сўм топганини айтмаса, бирор-бир жойда муқим ишлашни хаёлига ҳам келтирмади. Албатта, бугун ҳаёт ўзгарди. "Олма пиш, оғзимга туш", дея қўл қовуштириб ўтирган билан четдан биров келиб оғирини енгил қилиб бермайди. Бунинг устига оила бошлиғи албатта, бирон-бир юмуш билан шуғулланиб, рўзғорни тебратиши шарт.

Афсуски, буни Равшан сира хаёлига келтирмасди. Дард устига чипқон деганларидек, у дам-бадам ичадиган ва маст-аласт ҳолда оиласида жанжал кўтарадиган одат чиқарди. Энг ёмони, хотини Муҳаббатхоннинг кўзда ёш билан инсофга чақириши, фарзандларининг илтижоли боқишлари ҳам унга кор қилмасди. Боиси у нафақат масъулиятсиз, балки кундан-кун ўта бешафқат бўлиб борарди.

Бу ҳаётда яхши ҳамки, кўпни кўрган қариялар, нуроний отахон ва онахонлар бор. Аслида ҳаёт улар билан файзли ва нурафшон. Энг асосийси, улар бизга вақт-бевақт йўл-йўриқ кўрсатиб туради, ҳаётий тажрибаларини уқтириб келади. Буни айтишимизга сабаб — куёвининг "ҳунар"ларидан ташвишланган Фотима ая ҳам кунда-кунора келиб, қизининг ҳолидан хабар олар, ўрни келса, Равшан билан Муҳаббатхонга панд-насиҳат қиларди.

— Ҳар ким ҳам бу дунёга бир марта келади. Шунинг учун ҳаётда бир-бирингизни тушуниб, эъзозлаб яшанглар, – дерди у ҳар сафар.

Лекин "гапни гапир юққанга" деб бежиз айтишмаган экан. Чунки Равшан ҳадеганда хурмача қилиқларидан тийилавермади. Охир-оқибат эса...

Ўша куни у тушликдан сўнг уйдан чиқиб кетди. Гузардаги дўкондан 400 грамм вино олиб ичди. Газагига 2 дона тухум билан бир бўлак қовурилган гўштни паққос туширди. Сўнг чойхонага кириб, ўзига ўхшаган бекорчихўжа танишлари билан анча пайт лақиллашиб ўтирди. Шомга яқин эса уйига қайтди. Бу пайтда хотини Муҳаббатхон ошхонада кечки овқатнинг тараддудини кўраётганди.

(Давоми тўртинчи бетда)

Ehtiyot bo`ling, firibgar!

Одамнинг ташқи қиёфасига қараб туриб, унинг ички дунёси, ўй-фикри ва мақсад-муддаосини билиш қийин. Мисол учун айтадиган бўлсак, ҳар доим сипо кийиниб, давраларда мулоҳаза билан гапирадиган, қонун ҳақида сўз кетганда эса, ўз фикрини ўтказиш қобилиятига эга Аслиддинни Жиззах шаҳрида кўпчилик олий юридик маълумотга эга ҳуқуқшунос деб биларди. Хўш, аслида-чи?!.

НИҚОБ КИЙГАН "БИЛИМДОН"

Фельетон ўрнида

Гапни узоқдан бошлайдиган бўлсак, **«Ўзбекистон Республикасининг давлат бошқарув идоралари ва корхоналаридаги юридик хизмат тўғрисида»**ги Низом Вазирлар Маҳкамасининг 1993 йил 2 мартдаги 118- сонли қарори билан тасдиқланган. Мазкур низомнинг 1-бандида **«Олий юридик маълумотга эга бўлган шахс бошқарув идораларида ва мулкчилик шаклидан қатъи назар, корхоналарда юридик маслаҳатчи бўлиб ишлаши мумкин»** деб белгилаб қўйилган. Унинг 6-бандига кўра, **юридик маслаҳатчи лавозимини эгаллаш тартибига қандай риоя этилаётганини назорат қилишни Адлия вазирлиги амалга оширади**.

Қисқаси, юқоридаги талабдан келиб чиқиб, Адлия вазирлиги ва унинг вилоят бошқармалари томонидан юридик хизмат ходимлари ҳар беш йилда бир марта аттестациядан ўтказилади. Қайта тайёргарлик ва аттестациядан ўтган юридик хизмат ходимига бош, етакчи ёки катта ҳуқуқ маслаҳатчи, шунингдек, ҳуқуқий маслаҳатчи сингари вазифаларда ишлаш ҳуқуқини берувчи гувоҳнома берилади. Ушбу гувоҳномани олган олий юридик маълумотга эга мутахассис юқоридаги лавозимларда беш йил давомида ишлаш ҳуқуқига эга. Бундай юридик маслаҳатчиларнинг рўйхатини, албатта, вилоят адлия бошқармалари олиб боради.

Жиззах вилояти адлия бошқармаси томонидан шу йилнинг 30 январида 8-сонли буйруққа асосан «Жиззах электр тармоқлари» очиқ акциядорлик жамияти ва «Жиззахгаз» вилоят ҳудудий газ таъминоти корхонасида тадбиркорликни ҳимоя қилиш, инсон ҳуқуқлари ва шартномавий муносабатларга оид қонун ҳужжатларининг ижроси юзасидан ўрганиш ўтказилганда Аслиддин Муҳаммадиевнинг ҳақиқий қиёфаси очилиб қолди.

Аслини айтганда, А.Муҳаммадиев 1986 йилда Тошкент Давлат университетининг тарих факультетини тамомлаган. Унга Давлат имтиҳон комиссияси томонидан тарихчи, тарих ва жамиятшунослик ўқитувчиси мутахассислиги бўйича диплом берилган. Бироқ кейинчалик А.Муҳаммадиев тўғри йўл қолиб, фирибгарлик йўлини танлаган. Қизиқ томони шундаки, у ҳуқуқшунослик бўйича умуман маълумотга эга бўлмаса-да, фирибгарлик - алдаш, ўзгалар ишончини суиистеъмол қилиш йўли билан қайта тайёргарлик ва аттестациядан ўтганини тасдиқловчи Ўзбекистон Республикаси бошқарув идоралари ҳамда корхоналарида 2008 йил август ойигача катта ҳуқуқий маслаҳатчи лавозимида ишлаш ҳуқуқини берувчи Жиззах вилояти адлия бошқармасининг гувоҳномасини ўз номига қалбакилаштирган.

(Давоми тўртинчи бетда)

ГЕНЕРАЛЛАР НОРОЗИЛИГИ

Кейинги пайтларда АҚШ ҳукумати раҳбарларнинг боши турли ташвишлардан чиқмай қолди, деб ёзади Интернет сайтларидан бири ўз хабарида. Яна кутилмаган ғавғолардан бири туфайли АҚШ президенти Жорж Буш ўз меҳнат таътилини муддатидан аввал тўхтатишга мажбур бўлди. Шаҳардан ташқаридаги Кемп-Дэвед қароргоҳида таътилни ўтказаётган Жорж Буш бу ердан йўллаган баёнотномасида АҚШ фуқароларига амалдаги мудофаа вазири Дональд Рамсфелдга ишониши ва уни ҳеч кимга алмаштирмаслигини таъкидлади.

Кутилмаганда президентнинг таътили бузилиши ва унинг бундай кескин баёнот билан чиқишига ўтган ҳафтада олти нафар истеъфодаги генералларнинг АҚШ мудофаа вазири Дональд Рамсфелднинг истеъфосини талаб қилиб чиқиши сабаб бўлди. Улар орасида АҚШ марказий қўмондонлигининг собиқ раҳбари, генерал Энтони Зини, Ироқдаги 82-парашютчи-десантчи дивизиянинг собиқ қўмондони генерал Чарльз Своннек, Ироқнинг шимолий ҳудудларидаги ҳарбий юришларда 1-чи пиёдалар дивизиясини бошқарган генерал Жон Батист ва бошқалар бор.

Истеъфодаги генераллар мудофаа вазирини ҳарбий стратегияни яхши билмаслик, қуролли кучларни нотўғри бошқариш, авторитар усулни қўллаш, ҳарбий офицерларни мансабга тайинлаш тизимини нотўғри тузиш, энг асосийси, Ироқ ва Афғонистондаги ҳарбий ҳаракатлар пайтида кўплаб хатога йўл қўйганликда айблашган.

Бу ҳақда генерал Своннник ўзининг 2004 йилдаги интервьюсида ҳам шундай деган эди: "Менинг ишончим комил, бизга бошқа мудофаа вазири керак. Чунки Рамсфелд катта хатолар юки билан ҳаракат қилмоқда. Шунинг учун ҳам АҚШ Ироқдаги ҳарбий ҳаракатларда стратегик жиҳатдан ютқазди".

Президент Буш эса ўз баёнотида шундай дейди: "Бугунгидай оғир кунларда мамлакат қуроли кучларини бошқариш учун айнан Рамсфелдай мудофаа вазири зарур. Мен унинг барча хатти-ҳаракатларини қўллаб қувватлайман"

Пентагон раҳбари эса "Аль-Арабия" радиостанцияси журналистларига берган интервьюсида ўз истеъфоси ҳақида шундай дейди: "Қандайдир уч-тўртта генералнинг талаби билан мудофаа вазири алмаштирилавериши умуман бирор-бир қонун-қоидага тўғри келмайди..."

Таниқли дипломат Ричард Холбрук ўзининг "Вашингтон пост" газетасидаги чиқишида бу ҳақда шундай ёзади: "АҚШ давлатчилик тарихида аввал ҳам бундай ҳолат кузатилган. Ҳарбийлар ва маъмурият ўртасидаги келишмовчиликлар туфайли 1951 йилда президент Трумэн ўз мудофаа вазири Дуглас Мак Артурни алмаштирган эди. Лекин олти нафар генералнинг талаби ҳали тарих тўхтаб қолди, дегани эмас. Лекин генераллар орасида Рамсфелднинг хатти-ҳаракатидан янгидан-янги норозиликлар пайдо бўлиши охир-оқибат нафақат унинг, балки бошқаларнинг ҳам фаолиятига якун ясаши мумкин. Бу ўринда фақат бир савол бор: агар шундай бўлган тақдирда бу иш жуда кеч амалга оширилган бўлмайдими? Ахир, бу билан Ироқ ва Афғонистонга нисбатан йўл қўйган хатоларимизни тузата оламизми?!."

БЛЭР АҚШНИ ҚЎЛЛАМАДИ

16 апрел куни Буюк Британия бош вазири Тони Блэр АҚШ президенти Жорж Бушга "АҚШ томони Эронга нисбатан ҳарбий ҳаракатлар бошлайдиган бўлса, расмий Лондон расмий Вашингтонга ҳеч қандай ҳарбий кўмак бермаслиги"ни билдирди. Агар дунёдаги барча давлатлар АҚШнинг бу ҳарбий ҳаракатларини қўллаб-қувватласа ҳам, расмий Лондон бу қарорга қўшилмайди.

Ахборот манбаалари Буюк Британия Эроннинг ядро қуроли ишлаб чиқаришига қарши фақатгина дипломатик йўллар билан курашишга қарор қилгани ҳақида хабар тарқатган. Шунингдек, Тони Блэр бу масалада БМТ Хавфсизлик Кенгаши қарорини тўлиқ қўллабқувватлашини билдирган.

Газетамизнинг аввалги сонида ўтган ҳафтанинг 14 апрел куни Халқаро атом энергияси агентлиги Бош директори (МАГАТЭ) Муҳаммад ал-Барадейнинг Эронга ташрифи ҳақида хабар берган эдик. Шу йилнинг 30 мартидан бошлаб, Эронда иш олиб бораётган МАГАТЭнинг бир гуруҳ инспекторлари Натанзедаги уран қазиб олиш марказида тафтиш ўтказаётган эди. Муҳаммад ал-Барадейнинг таъкидлашича, шу кунгача ўтказилган тафтишларда МАГАТЭнинг халқаро инспекторлари Натанзеда тўйинтирилган уран олинганини тасдиқлашмаган.

ИТАЛИЯ: САЙЛОВДАН СЎНГ

Маълумки, ўтган ҳафтада Италияда бўлиб ўтган сайловлар ўз якунига етди. Ушбу сайловда Романо Продининг ғолиб чиққанидан ҳам кўпчилик ўқувчиларимиз хабардор. Романо Проди ўз рақобатчиси Сильвио Берлусконинг сайлов натижаларидан норозилигига қарамасдан, янги ҳукумат таркибини тузишга киришиб кетди.

Сайловда ютқазиб қўйган Сильвио Берлусконинг овоз санаш пайтида ноаниқликларга йўл қўйилганини айтиб, сайлов комиссиясидан қайта текшириш ўтказишни талаб қилмоқда. Романо Проди эса ҳеч қандай текширишлардан чўчимаслиги, чунки унинг каолицияси ютиб чиққанлигига ишончи комиллигини айтиб, ўз вазифасини бажаришга киришди.

Италиянинг амалдаги қонунчилигига кўра, янги парламент шу йилнинг 13 майидан кечикмасдан тузиб бўлиниши керак.

ИСРОИЛ АРМИЯСИ НАБЛУСДА

Кеча Исроил ҳарбийлари Фаластиннинг Наблус шаҳрига бостириб кирди, деб хабар беради "Галей ЦАХАЛ" радиоси. Шаҳарга кирган аскарларга ўнлаб ҳарбий техникалар ёрдам берган. Исроил ҳукуматининг бу қарорга келишига Тель-Авив шаҳрида юз берган қўпорувчилик сабаб бўлган. Ушбу қўпорувчилик натижасида олти нафар тинч аҳоли вакили қурбон бўлган ва 40 нафардан ортиқ Исроил фуқаролари турли даражада тан жароҳати олишган. Ушбу қўпорувчилик ҳаракатини эса кутилмаганда Фаластиндаги икки гуруҳ зиммасига олган.

«ИТАР-ТАСС» ахборот агентлиги тарқатган хабарга кўра, айнан Наблус ва Женин шаҳарларида Исроилга қарши қўпорувчиликлар тайёрловчи гуруҳлар мавжуд. Чунки сўнгги ойларнинг ўзида ушбу ҳудудда Исроилга қарши тайёрланган 15 нафар террорчи-камекадзелар қўлга олинган.

Фаластин миллий маъмурияти раҳбари Махмуд Аббос Тель-Авивда юз берган қўпорувчиликка нисбатан бу хатти-ҳаракатларнинг Фаластин халқи манфаатларига зид, дея муносабат билдирди. Шунингдек, у халқаро экспертларнинг бу масалага зудлик билан аралашишлари лозимлиги, акс ҳолда, бу ҳудудда жиддий муаммолар юзага келиши мумкинлиги ҳақида ҳам сўз юритган.

НЕФТЬ НАРХИДА ЯНГИ РЕКОРД

17 апрел куни Лондондаги нефть бозорида 1 баррель нефтнинг нархи 71 доллар 40 центга чиқди. Маълум бўлишича, нефтнинг нархи ўтган йилнинг август ойида 70 долларга кўтарилган экан. Экспертларнинг таъкидлашларича, бунга ўтган йили АҚШда юз берган "Катрина" туфони сабаб бўлган. Айрим кузатувчилар эса нефть нархининг бу йил рекорд даражага ўсиб кетишига Эронга нисбатан тайёрланаётган ҳарбий ҳаракатлар сабаб бўлиши мумкин, дея тахмин қилишмоқда.

М. АЛИЕВА
тайёрлади

Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Амалдаги қонун ҳужжатлари мониторинги институтининг бир гуруҳ ходимлари "Маҳаллий давлат ҳокимияти тўғрисида"ги қонуннинг қўлланиш даражасини аниқлаш, унинг ҳолатини баҳолаш, салбий жараёнларни прогноз қилиш ва уларнинг оқибатларини бартараф этиш мақсадида ўтган йили Самарқанд ва Фарғона вилоятида мониторинг ўтказишган эди.

МУҲИМ АМАЛИЙ ҚЎЛЛАНМА

2006 йилнинг 26 январ куни Амалдаги қонун ҳужжатлари мониторинги институтида ўтказилган **"Маҳаллий давлат ҳокимияти тўғрисида"**ги қонун мониторинги натижаларига бағишланган давра суҳбатида қонуннинг жойлардаги ижроси юзасидан амалга оширилган мониторинг натижасида аниқланган муаммоларни чуқур таҳлил этган ҳолда, маҳаллий давлат ҳокимияти идораларининг Конституция ва бошқа қонун ҳужжатларида белгиланган ваколатларини бажариши учун масъулиятини оширишни назарда тутувчи тавсиялар ишлаб чиқилди.

Бундан ташқари, давра суҳбатида, ҳокимлик лавозимининг жорий этилиши; маҳаллий давлат ҳокимияти тўғрисидаги қонунчиликнинг яратилиши ва ривожланиши; маҳаллий вакиллик ҳамда ижроия ҳокимиятининг ўзига хос хусусиятлари; улар устидан умумий раҳбарликни ҳоким томонидан амалга оширилишининг устувор жиҳатлари; "Кучли давлатдан – кучли фуқаролик жамияти сари" ғояси – маҳаллий давлат ҳокимияти соҳасидаги қонунчиликни демократлаштириш асоси; маҳаллий давлат ҳокимияти борасида ривожланган хорижий мамлакатлар тажрибаси; фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш идоралари бажарадиган вазифалар доирасини кенгайтириш, уларга давлат ваколатларининг бир қисмини босқичма-босқич топшириш; судларнинг маҳаллий давлат ҳокимияти идоралари қарорларини бекор қилиш ёки ҳақиқий эмас деб топиш ҳақидаги ҳужжатларининг таҳлили; **"Маҳаллий давлат ҳокимияти тўғрисида"**ги қонунни янги таҳрирда қабул қилишнинг зарурияти каби масалалар хусусида фикр алмашилди.

Яқинда ушбу давра суҳбати материаллари асосида Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Амалдаги қонун ҳужжатлари мониторинги институти томонидан тайёрланган **"Маҳаллий давлат ҳокимияти тўғрисида"**ги қонун мониторинги натижаларига бағишланган қўлланма ўзбек ва рус тилларида нашрдан чиқди.

Мазкур қўлланмада **"Маҳаллий давлат ҳокимияти тўғрисида"**ги қонун мониторинги натижалари, Самарқанд ва Фарғона вилоятлари халқ депутатлари Кенгашлари фаолиятига оид статистик маълумотлар, Олий суд ва Олий хўжалик судлари умумлашмалари, ҳисоботлари, Республика Бош прокуратураси маълумотлари, қонун ижроси билан боғлиқ оммавий ахборот воситаларида чоп этилган мақолалар таҳлили, ривожланган хорижий мамлакатлар ҳамда МДҲ давлатлари конституция ва қонунларининг маҳаллий давлат ҳокимияти идораларига оид ҳуқуқий меъёрлари, қонунни такомиллаштириш юзасидан қиёсий жадвал, шунингдек, давра суҳбати иштирокчиларининг тавсиялари ўрин олган.

Шуни алоҳида таъкидлаш жоизки, тўплам материаллари маҳаллий давлат ҳокимияти идоралари фаолиятининг ҳуқуқий асослари ва уларнинг мазмун–моҳиятини кенг жамоатчиликка етказиш, қонун ижодкорлиги билан шуғулланувчи субъектларга мониторинг натижаларини тақдим этиш, ушбу соҳадаги қонун ҳужжатларини янада такомиллаштиришга хизмат қилади. Шу маънода мазкур тўплам мутахассислар ва кенг жамоатчилик учун муҳим амалий қўлланма ҳисобланади.

Шуҳрат ФАЙЗИЕВ,
юридик фанлари доктори

Yangi nashr

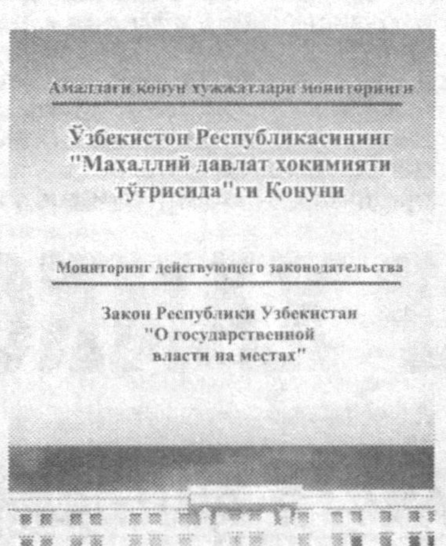

Dunyoning ishlari

ТОПЛИСС КЎЛИГА ЧЎКТИРИЛГАН ХАЗИНА

Австрияни Европа сайёҳлик маркази, деб аташади. Чунки бу гўзал диёр Франция, Италия, Испания каби мамлакатлар билан халқаро туризм соҳасида бемалол беллаша олади. Бу юртнинг ажойиб тоғ манзаралари, дилга ором бағишловчи тоза ҳавоси, шаҳарларининг бой тарихи, меъморчилик ёдгорликлари одамни ўзига мафтун этади. Айниқса, суратлардагидек гўзал манзарали Залсскаммергут ҳудудлари кўз кўриб-қулоқ эшитмаган саргузаштларга ошуфта саёҳатчилар ва сирли экспедиция гуруҳларини ўзига оҳанрабодек чорлаб туради.

Шу ўринда денгиз сатҳидан 2-3 минг метр баландда, тоғ қоялари орасида жойлашган "ўлим дараси" номли кўл атрофидаги сирли воқеалар тафсилотини баён қилишга жазм этдик. Бунинг боиси шундаки, ўлим дарасини эслатувчи бу кўлнинг қаърига шўнғишни истовчи одамларнинг сони йилдан-йилга кўпайиб бораяпти.

Хўш, бунинг сири нимада? Нега одамлар ўз ҳаётини гаровга қўйиб бу кўл қаърига интилишмоқда?

Бу кўлнинг тарихи ўтган асрнинг 45-йилларига бориб тақалади. Иккинчи жаҳон уруши оловини ёққан учинчи рейх тор-мор этилгач, бутун оламга фашистлар тўплаган бойлик Топлисс кўлида ёки шу атрофда яширилган, деган узун-қулоқ гаплар тарқалди. Бундай тахминий миш-мишлар бойликка ўч, мол-дунё учун ҳатто ширин жонидан ҳам воз кечишга тайёр кимсаларнинг оромини ўғирлади. Нафс қутқусига учган шоввозлар зўр иштиёқ билан хазинани қўлга киритиш йўлларини ахтара бошлашди. Афсуски, хазина изловчиларнинг аксарияти бойлик ўрнига ажал қурбонига айланишди.

Мисолларга мурожаат этадиган бўлсак, 1963 йил 6 октябрда 19 ёшли немис йигити, сув остида сузиш бўйича мутахассис Альфред Эгнер Топлисс кўли қаърида ўлим топди. У сувга чўктирилган хазинани қидириб даҳшатли кўл тубига шўнғиган эди. Эгнер Топлисснинг биринчи қурбони бўлмаса-да, унинг ўлими қай тарзда ва қандай вазиятда рўй бергани ҳозиргача номаълумлигича қолмоқда. Умуман, мазкур кўл ва унинг атрофидаги манзилларда шу пайтгача бойликка ўч, ғаройиб саргузаштларга ўта иштиёқманд кўплаб кишилар қурбон бўлган. Топлиссга туташ Алат кўлида ҳам бир-бирига икки томчи сувдек ўхшаш фожиа юз берган. Худди бахтсиз Эгнер каби ўн етти ёшли Вальтер Ниггл ҳам афсоналарга айланган хазина илинжида сувга тушган-у қайтиб юзага чиқмаган. Унинг ўлими сабаблари ҳам ҳамон очилгани йўқ.

Қизиғи шундаки, хазинани излаб топишга Америка, Франция, Испания каби йирик мамлакатлар ва кўпгина бой-бадавлат кишилар ҳам роса урниб кўрган. Хўш, кўл тубига яширинган дея тахмин қилинган хазина дунё миқёсида қанчага баҳоланган?

Бу саволга жавоб беришдан олдин қуйидаги аниқ далилларга эътибор қаратишни лозим топдик.

Аслида рейх ва нацистлар партияси раҳбарларининг катта бойлиги ҳамда унинг Топлисс кўли атрофига яширилгани ҳақидаги афсона иккинчи жаҳон урушининг сўнгги кунларидан бошланади.

Тасаввур қилинг: фашистлар таслим бўлиш арафасида, Гитлер жон талвасасида сўнгги кунларини яшамоқда, чор-тарафдан иттифоқчилар қўшини сиқиб келмоқда. Немис армиясининг қолган-қутган тарқоқ қисмлари Австриянинг жанубига, жон сақлаш мумкин бўлган тоғли ҳудудларга, айнан баланд қоялар ўртасида жойлашган Топлисс кўли атрофларига чекинмоқда. Айни чоғда нацизм раҳбарлари бойликларини қандай қилиб бўлса-да, сақлаб қолиш пайига тушган. Хуллас, чекиниш пайтида катта хазина ва муҳим ҳужжатларни ўзи билан олиб кетиш ҳамда яшириш учун ушбу тоғли ҳудудлар, тепаликдаги кўллардан бошқа ишончли жой йўқ.

Тарихий маълумотларга қараганда, Алт Аусзее немис армиясининг энг сўнгги қаршилик кўрсатиш истеҳкомларидан бири бўлган. Шу боис нацизм раҳбарлари ушбу шаҳар атрофида, тоғлар орасида яширин ўралар қазиш ва уларга хазинани яшириш, улгурмаган қисмини эса ичига сув ўтмайдиган контейнерларда Топлисс кўлига чўктириб юбориш ҳақида буйруқ беришган.

Бу гапларнинг ҳақиқатга қанчалик яқинлиги тўғрисида бир нима дейиш қийин, албатта. Қолаверса, шундан сўнг иттифоқчилар томонидан хазинани излаб топиш ҳақида махсус дастур ишлаб чиқилади. Бу дастурга кўра, яширилган хазиналар зудлик билан топилиши ва бир жойга тўпланиши лозим эди. Шунда фашист босқинчилари ишғол этган мамлакатлардан қанча миқдорда олтин ва қанча санъат асарларини олиб кетилган бўлса, аниқланиши ва ўз эгаларига қайтарилиши режалаштирилади.

Очиғини айтганда, хазина тўғрисидаги шов-шувларда ҳам жон бор эди. 1945 йилнинг май ойидаёқ Алт Аусзеедаги туз конларининг биридан жуда катта, яъни 100 миллиард маркага тенг хазина топилади. Яна аллақандай Керрининг дала ҳовлисига кўмиб қўйилган ва махфий хизмат бошлиғи Кальтенбруннерга тегишли миллиард маркага тенг турли тилла буюмлар қазиб олинади. Бундан ташқари, Найшвауштайн қалъасига яширилган француз рассомлари Ротшильд ва Штерн, Фрагонар ва Броуэр мўйқаламига мансуб жуда қимматбаҳо санъат асарлари ҳам топилиб, асл ватанига қайтарилади.

Бавариянинг Берхтесгаден шаҳридан 100 тонна олтин, Готанинг жанубий-ғарбида жойлашган ташландиқ туз конидан Мартин Борман қароргоҳида хизмат қилган барон Гельмут фон Гиммелга қарашли бойликлар топилади.

Фельденшайн қалъасида махсус барпо этилган ертўладан топилган маршал Герингнинг шахсий мол-дунёси салмоғи ҳам анча катта эди. Унда 36 та олтин қандил, кумуш ванна, машҳур рассомларнинг юзлаб қимматбаҳо санъат асарлари бор эди.

Ҳозирги кунда рейхнинг жами хазинасини экспертлар 500 миллиард франкка тенг, деб баҳолашмоқда. Булар Италия, Югославия, Греция, Чехославия ва бошқа давлатлардан олиб кетилган турли қимматбаҳо буюмлар бўлиб, улар орасида қуйма олтинлар, турли қимматли металлар, қимматбаҳо тошлар, музейлардан талаб кетилган санъат асарлари бўлган.

Шуни алоҳида таъкидлаш керакки, ҳали рейхнинг асосий ва катта бойлиги топилгани йўқ. Бунинг сабабини нацизмнинг Гиммлер, Геббелс, Борманн ва бошқа раҳбарларининг ўлими билан изоҳлаш мумкин. Чунки улар Германиянинг урушда енгилишини бир неча йил олдин билган ва шахсий бойликларини ҳар эҳтимолга қарши (балки тирик қоларман, деган умидда) ишончли ва махфий ертўлаларга яширишга улгурган эди.

1945 йил америкаликлар ўзларига шубҳали кўринган бир немис ҳарбийсини ҳибсга олади ва унинг чўнтагидан шифрланган, тахминан СС генерали Фрелих томонидан имзо чекилган бир варақ қоғоз топилади. Унда қуйидаги рақамлар мавжуд эди: 166250000 Швейцария франки. 299018300 Америка банкноти. 31351250000 қуйма олтин. 2949100 бриллиантлар. Миллиард ва миллионларни кўрсатувчи бу рақамлар қайси валютада шифрланганини ҳозирча ҳеч ким билмайди.

Шу ўринда Алп тоғлари яқинидаги Блаа Аммс қишлоғидан Адолф Айхманнинг 19 миллиард франк пули махфий ертўладан топилганини ҳам айтиб ўтиш мумкин. Айхман 1960 йилгача жазодан қочиб турли шаҳарларда яшириниб юрган эди. У шу йили Исроил махфий хизмат ходимлари томонидан қўлга олинади ва у 1961 йили ўлим жазосига ҳукм этилади.

Бундан ташқари, ҳозирги кунда Топлисс кўлига яқин ҳудудларда, хусусан, Гаш-Тайн тоғларида, Залссбургда, айниқса, Залсс каммергунда катта бойликлар яширинган бўлиши керак, деб тахмин қилинмоқда ва қидирув ишлари давом этмоқда.

Яширилган хазина атрофида қизиқдан-қизиқ воқеалар ҳам учрайди, ҳатто кимдир махфий бойликлар борасида атай одамларни чалғитаётгандек туюлади. Масалан, хазинани яшириш операцияларида шахсан иштирок этган собиқ лейтенант Франц Готтлих кутилмаганда ғалати хабарни овоза қилган. Унинг айтишича, рус ҳарбий асирлари 30 та темир қутиларга жойланган қуйма олтинларни кўмишганини ўз кўзи билан кўрган экан.

Буни қарангки, ўша заҳоти ашаддий ишқибозлар аталмиш хазина қидирувчиларга жон киради ва юзлаб одамлар апил-тапил иш қуролларини елкасига осиб, Франц Готтлих тахминан ишора қилган жойга йўл олишади. Улар бир ҳафтача бекордан-бекорга ер қазишади, бир-бири билан талашиб-тортишишади. Бироқ шунча меҳнатлари-ю, ўзаро уруш-жанжаллардан бирор натижа чиқмагач, Францни қидиришга тушишади. Табиийки, уни ҳеч қаердан топишолмайди. Чунки Франц Готтлих аллақачон, сирли бир вазиятда ном-нишонсиз ғойиб бўлган эди...

Ҳозирда Австриянинг Залссбург шаҳридан 80 километр узоқликда жойлашган тоғлар орасидаги сирли Топлисс кўли сўнгги пайтларда саргузашт ва хазина изловчиларнинг яна эътиборини тортган. Яқинда бу ерда сўнгги эллик йил давомидаги умумий ҳисоб бўйича ўн учинчи экспедиция уюштирилди.

Бизнингча, топиладими-йўқми, бу гал хазина қидирувчиларнинг мақсади жиддий, ниятлари қатъийга ўхшайди. Нега дейсизми? Ахир, ярим асрдан буён улкан хазинани қидираётган ва шу воқеага қизиқувчи барча кишини охир-оқибат кимдир хотиржам қилиш керак-да!..

Хорижий оммавий ахборот воситалари асосида Раҳимжон САПАРОВ тайёрлади.

Ehtiyot bo`ling, firibgar!

НИҚОБ КИЙГАН "БИЛИМДОН"

Фельетон ўрнида

(Давоми. Боши учинчи бетда)

Аниқроқ айтганда, у **«Ўзбекистон Республикасининг бошқарув идоралари ва корхоналаридаги юридик хизмат тўғрисида»**ги Низом талабларини қўпол равишда бузган. Яъни олий юридик маълумотга эга бўлмаса-да, ўзи тайёрлаган қалбаки гувоҳномадан ғаразли мақсадда фойдаланган ва бир қатор хўжалик юритувчи субъектларда бир пайтнинг ўзида юридик бўлим бошлиғи, катта ҳуқуқий маслаҳатчи, ҳуқуқшунос лавозимларида «фаолият» юритиб келган.

Мисол учун айтадиган бўлсак, Аслиддин Муҳаммадиев 2002 йил 25 апрелида «Асака» банкининг Жиззах вилоят филиалида ўз «фаолият»ини бошлаган. У шартнома асосида ишлаш шарти билан бош ҳуқуқ маслаҳатчиси лавозимига ишга қабул қилинган. 2002 йилда «Асака» банкининг вилоят филиалидан 505 минг 54 сўм, 2003 йилда 1 миллион 673 минг 992 сўм, 2004 йилда 2 миллион 38 минг 42 сўм ва 2005 йилда 1 миллион 492 минг 810 сўм, жами 5 миллион 675 минг 701 сўм ноқонуний иш ҳақи олган.

Энг ёмони, у фақат шу билан чекланиб қолмай бир вақтнинг ўзида «Жиззахгаз» вилоят ҳудудий газ таъминоти корхонасида ҳам «фаолият» кўрсатган. Ва корхонадан у 2004 йилда 710 минг 710 сўм, 2005 йилда 1 миллион 218 минг 360 сўм, 2006 йилнинг январ ойида ойлик маош учун 25 минг 382 сўм, меҳнат таътилига 107 минг 919 сўм, моддий ёрдам учун 203 минг 60 сўм, жами 336 минг 361 сўм ҳақ олган. Буни қарангки, нафси ҳакалак отган «шоввоз» вилоят «Жиззах электр тармоқлари» очиқ акциядорлик жамиятида ҳам танда қўйиб олган. Бу ерда у ҳар ойда 142 минг 100 сўмдан иш ҳақини олиб келган.

Шуни айтиш керакки, бу ҳали ҳаммаси эмас.

Аслида, бир ходимнинг бир неча жойда шартнома асосида ишлашига ҳеч қандай эътироз йўқ. Лекин бундай тартиб А.Муҳаммадиевга тўғри келмайди. Юқорида ўзингиз гувоҳ бўлганингиздек, у биринчидан, олий юридик маълумотига эга эмас. Иккинчидан, у жиноятга қўл уриб, сохта гувоҳнома асосида корхоналарда ҳуқуқшунос лавозимига ишга жойлашиб олган.

Шунингдек, қонунчилик талабига кўра, ходим асосий бўлмаган иш жойидан олинган даромад бўйича солиқ идорасига жами йиллик даромади ҳақида декларация тақдим этиши керак. Даромадларнинг солиқ идорасидан яшириш жиноятдан бошқа нарса эмас. А.Муҳаммадиев эса Солиқ кодексининг 62-моддаси талабларини қўпол равишда бузиб, 2003-2004-2005 йиллар давомида асосий бўлмаган иш жойларидан олган катта миқдордаги даромадлари ҳақида декларацияни тақдим этмаган.

Вилоят адлия бошқармаси А.Муҳаммадиевнинг ноқонуний фаолияти юзасидан жиноят иши қўзғатиш масаласини ҳал этиш тўғрисида Жиззах вилоят прокурори номига тақдимнома киритганди. Шу йилнинг 25 март санаси билан вилоят прокурори, адлия катта маслаҳатчиси П.Назаров имзоси билан тақдимномага жавоб келди. Унда маълум қилинишича, А.Муҳаммадиевга нисбатан жиноят иши қўзғатилиб, тергов ҳаракатлари олиб борилмоқда.

Шу ўринда бу воқеага нуқта қўйсак ҳам бўларди. Аммо юқорида баён этилган фикрлар, фирибгар кимсанинг қилмиши кишини беихтиёр мулоҳаза юритишга ундайди. Агар жиддий мулоҳаза қилиб қарасангиз, Аслиддин Муҳаммадиев қўл урган фирибгарликнинг илдизи шўро даврига бориб тақалади. Нега деганда, ўша даврда хўжалик, корхона, ташкилотларда ҳуқуқшунос лавозимига соҳага мутлақо алоқаси йўқ кишиларни жалб этиш оддий ҳол саналарди. Албатта, истиқлол йилларида ҳуқуқшунос кадрларни тайёрлаш, уларни жой-жойига қўйиш ва билим, салоҳиятидан ўринли фойдаланиш борасида кенг кўламли ислоҳотлар амалга оширилди. Хусусан, Вазирлар Маҳкамасининг 118-сон қарори билан тасдиқланган **«Ўзбекистон Республикасининг давлат бошқарув идоралари ва корхоналаридаги юридик хизмат тўғрисида»**ги Низом бу борада аниқ мезонни юзага келтирди.

Ўрни келганда яна шуни таъкидлаш лозимки, А.Муҳаммадиевнинг эмин-эркин фирибгарликка қўл уришида юқорида номлари қайд этилган корхоналар мутасаддиларининг ҳам эътиборсизлиги сабаб бўлган. Чунки улар А.Муҳаммадиевнинг мутахассислиги дипломда тарихчи, тарих ва жамиятшунослик ўқитувчиси эканлигига, адлия бошқармалари эса ҳеч қачон олий юридик маълумотга эга бўлмаган ходимга ҳуқуқшунос лавозимида ишлаш ҳуқуқини берувчи гувоҳнома бермаслигига аҳамият берганида муаммо бунчалик чуқур илдиз отмасди.

Ўрол ЖЎРИПОВ,
Жиззах вилояти адлия бошқармаси масъул ходими
Абдуҳамид ХУДОЙБЕРДИЕВ,
«Инсон ва қонун» мухбири

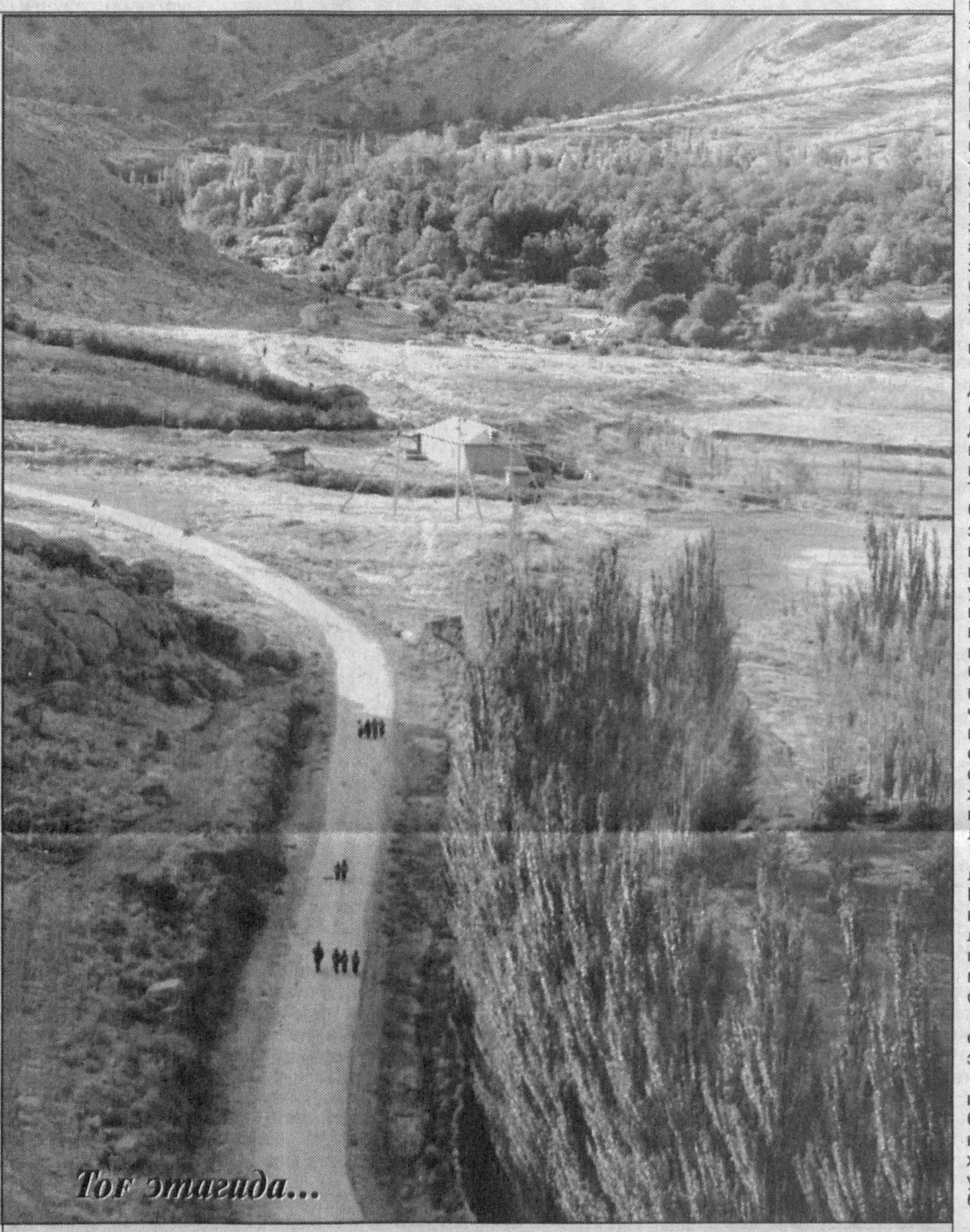

Тоғ этагида...

ЭЪЛОН!

Андижон вилояти адлия бошқармаси Андижон шаҳрида хусусий амалиёт билан шуғулланувчи нотариус лавозимига танлов эълон қилади. Танловда нотариал фаолият билан шуғулланиш ҳуқуқига эга бўлган, олий юридик маълумотли Ўзбекистон Республикаси фуқаролари иштирок этиши мумкин.

Талабгорлар танлов эълон қилинган кундан бошлаб, бир ой муддат ичида Андижон вилояти адлия бошқармасига мурожаат қилишлари мумкин.

Талабгорлар қуйидаги ҳужжатларни тақдим этиши лозим:

1. Нотариат бўйича Малака комиссияси номига ариза;

2. Паспорт нусхаси;

3. Белгиланган шаклда тўлдирилган шахсий варақа;

4. Меҳнат дафтарчасининг нотариал тасдиқланган нусхаси;

5. Нотариал фаолият билан шуғулланиш ҳуқуқини берувчи лицензиянинг нотариал тасдиқланган нусхаси;

6. Нотариал фаолият билан шуғулланиш ҳуқуқини берувчи лицензияга эга, лекин уч йил мобайнида нотариус лавозимида ишламаган фуқаро қайта имтиҳон топширганлиги ҳақида малака комиссиясининг қароридан кўчирма.

7. Охирги иш жойидан берилган меҳнат фаолияти тўғрисида тавсифнома.

Мурожаат учун манзил: Андижон шаҳри, Шароф Рашидов кўчаси 13-уй.
Маълумот учун телефон: 224-66-93

Mushohada

ОИЛА ТОТУВЛИГИ

у ҳамжиҳатлик асосида юзага келади

(Давоми. Боши учинчи бетда)

— Овқатингни тезроқ пишир, ойим билан дадамни кўриб келамиз, — деди у челакдан бир пиёла сув олиб симираркан.

Аммо Муҳаббат бугун зарур юмушлари борлигини айтаркан, қайнона-қайнотасиникига бошқа куни боришни таклиф қилди. Унинг бу гапи оёқда базўр турган Равшанга нафақат ёқмади, балки баттар жаҳлини чиқарди.

— Сен ота-онамни менсимайсан, шунинг учун боргин келмаяпти, — дея Равшан тўсатдан хотинининг устига бостириб борди. Лекин Муҳаббат унга чап бериб, ҳовли этагидаги оғилхона томон қочди.

Равшан унинг ортидан қувлади. У бир зумда инсоний қиёфасини йўқотиб, ёвузлашиб кетган, авзойидан ҳар қандай ёмонликни кутиш мумкин эди. У кўзи қонга тўлиб, оғилхона томон бораркан, йўл-йўлакай пластмасса идишдаги кимёвий воситасини олди. Сўнг оғилхонага киргач, хотинига таҳдид билан шундай деди:

— Мана буни устингдан қуй!

Муҳаббат эса унинг важоҳатидан қўрқиб, дағ-дағ қалтирарди. Қочиб чиқай деса, эри эшикни тўсиб турибди, индамай туриш эса...

Равшан ғазабдан тутақиб-бўғриқиб уни кимёвий воситани устидан қуйишга ундарди. Охири, у эрининг важоҳатидан қўрқиб, ҳалиги суюқликни олиб, устидан қуйди. Эри эса тоқатсизлик билан унинг ҳаракатини кузатиб турарди.

— Энди гугуртни ёқ, — дея ўдағайлади у хотинининг қўлига гугурт тутқазаркан.

Шу тобда Муҳаббат бўрининг чангалига тушган қўзичоқ сингари эрининг измидан чиқиб кетолмасди. Шу боис индамай гугуртни олиб чаққан эди, кимёвий восита тўкилган қўлига "лов" этиб олов илашди. У бундан қўрқиб, дарҳол оловни ўчирди. Шунда Равшан унинг қўлидан гурортни юлқиб олди-да, ёқиш бунақа бўлади, дея гугуртни чақиб, хотинининг устига отди. Бир зумда оғилхона ичида қиёмат қўпди, олов ичида қолган шўрлик аёл ўзини тўрт томонга урар, фарёд кўтариб ўз-ўзи билан олишарди.

Равшан эса шоша-пиша ташқарига чиқиб, оғилхона эшигини маҳкам бекитиб олди...

Ичкарида эса аёл дод-фарёд солар ва жон ҳолатда ўзини эшикка урар, аммо уни очишга кучи етмасди.

Бир чоғ у жон ваҳмида ўзини зарб билан эшикка урган эди, у шарақлаб очилиб кетди ва кийим-боши куйиб адо бўлган аёл отилиб ҳовлига чиқди-да, ўзини ариқдаги сувга отди...

Муҳаббатнинг дод солишини эшитиб, бир зумда ҳовлига қўшнилар Марҳабохон ва Шоирахон кириб келишди. Сўнг Марҳабохоннинг қайноғаси Рустамжоннинг машинасида уни шифохонага олиб кетишди.

Суд-тиббиёт экспертиза хулосасига кўра, бу фожеа оқибатида Муҳаббатнинг бўйинолди ва ёнбош қисми, кўкрак қафасининг олдинги ва қориннинг ўрта юқори қисми ҳамда қўллари 1-2-3-даражали (27-30 фоиз) куйган экан.

Ўрни келганда шуни айтиш кераккки, ҳаётда қўли енгил, қалб қўрини беморга бағишлайдиган шифокорлар бор. Уларнинг саъй-ҳаракати туфайли Муҳаббатнинг ҳаёти сақлаб қолинди.

Бироқ эр бўлмиш Равшан инсоний туйғулардан бутунлай мосуво экан. Нега деганда, хотини шифохонада ўлим билан олишиб ётган кунлари у лоақал бир марта кўнгил сўраб бормади. Аммо Муҳаббатхон шунча жабр-ситам кўрган бўлса-да, бағрикенглик қилди.

— Оиламизда уч нафар фарзандимиз бор. Шуларни ўйлаб, ҳозирги пайтгача ҳеч кимга эримнинг устидан шикоят қилмаганман. Ҳозир ҳам унга нисбатан даъвом йўқ, — дея у судда кўрсатма берди.

Бироқ қонун барчага баробар. Жиноятга жазо муқаррар эканини ҳеч ким унутмаслиги керак. Шунинг учун жиноят ишлари бўйича Фарғона вилоят суди Р.Зокировнинг қилмишига яраша қонуний жазо тайинлади.

Бош Қомусимиз бўлмиш Конституциямизнинг 66-моддасида — Оила жамиятнинг асосий бўғинидир", дея эътироф этилган. Кўриниб турибдики, оила мустаҳкамлиги жамият тараққиётининг ягона ва энг муҳим омилидир. Оиладаги барқарорлик эса энг аввало оила бошлиғи — отага боғлиқ. Афсуски, баён этилган воқеадаги оила етакчиси Равшан Зокиров бу ҳақиқатни тан олишни истамади.

Абдубанноб МАДОЛИМОВ,
ҳуқуқшунос
Хуршид СУЛТОНОВ,
"Инсон ва қонун" мухбири

ИНСОН ва ҚОНУН
МУАССИС: ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИ
1996 йилнинг январидан нашр этилади
2003 йил 29 декабрда Ўзбекистон Матбуот ва Ахборот агентлигида 078-рақам билан рўйхатга олинган

Бош муҳаррир: Шодиқул ҲАМРОЕВ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:
Бўритош МУСТАФОЕВ, Ихтиёр АБДУЛЛАЕВ, Пўлат САМАТОВ, Мавжуда РАЖАБОВА, Хуршид СОДИҚОВ, Абдукамол РАҲМОНОВ, Маҳмуд САТТОРОВ, Ислом ҲАМРО, Нормейли НОРПЎЛАТОВ

Таҳририятга юборилган қўлёзмалар эгаларига қайтарилмайди ва уларга ёзма жавоб берилмайди. Муаллифлар фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқ қилиши мумкин.
Факт ва далиллар тўғрилиги учун масъулият муаллифлар зиммасидадир.

Навбатчи: Бобомурод РАЙИМОВ
Саҳифаловчи-дизайнер: Фарҳод ХЎЖАНАЗАРОВ

Индекс: 646882
«ИНСОН ВА ҚОНУН» газетаси таҳририяти компьютер базасида терилди ва саҳифаланди. А-2 бичимда, 2 босма табоқ ҳажмда, офсет усулида «Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида босилди. Корхона манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси 41-уй. Буюртма Г-615. Тиражи — 7500. Босишга топшириш вақти — 21.00 Топширилди — 22.30

МАНЗИЛИМИЗ: 700047, Тошкент ш. Сайилгоҳ кўчаси-5. Тел: 133-70-65, 133-84-50

2 3 4 5 6